

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra statistiky

Bakalářská práce

**Statistická analýza vývoje počtu kriminálních trestných
činů v ČR**

Vitalij Ahopšuk

© 2024 ČZU v Praze

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Vitalij Ahopšuk

Ekonomika a management

Název práce

Statistická analýza vývoje počtu kriminálních trestných činů v ČR

Název anglicky

Statistical analysis of the development of the number of criminal offenses in the Czech Republic

Cíle práce

Hlavním cílem bakalářské práce bude popis dlouhodobých vývojových tendencí vybraných ukazatelů z oblasti kriminality v České republice. Pomocí vybraných statistických metod bude popsán uplynulý vývoj vybraných ukazatelů z oblasti kriminality v předem vymezeném období. Vybranými ukazateli jsou počty spáchaných kriminálních trestných činů v rozlišení dle jednotlivých druhů kriminality a počty pachatelů trestných činů v rozlišení dle věku. Na základě popisu uplynulého vývoje bude konstruována krátkodobá předpověď vývoje budoucího.

Metodika

K realizaci všech potřebných analýz bude využito metod analýzy časových řad. K popisu dynamiky vývoje bude využito základních charakteristik časových řad a indexní analýzy. Předpověď bude konstruována s využitím vhodné trendové funkce nebo s využitím průměrného koeficientu růstu. Výsledky budou doplněny grafickými a tabulkovými výstupy.

Doporučený rozsah práce

40-60

Klíčová slova

kriminalita, trestný čin, pachatel, analýza, časová řada předpověď

Doporučené zdroje informací

- ARLT, Josef, ARLTOVÁ, Markéta. Ekonomické časové řady. Praha: Professional Publishing, 2009. ISBN 978-80-86946-85-6.
- HINDLS, Richard. Statistika pro ekonomy. 8. vyd. Praha: Professional Publishing, 2007. ISBN 978-80-86946-43-6.
- HOLAS, Jakub. Bezpečí, kriminalita a prevence. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2019. ISBN 978-80-7338-185-1.
- HOLAS, Jakub, Eva KRULICHOVÁ, Lucie HÁKOVÁ a Miroslav SCHEINOST. Regionální kriminalita a její odraz v kvalitě života obyvatel. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2016. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 978-80-7338-160-8.
- KARABEC, Zdeněk, Jiří VLACH a Jana HULMÁKOVÁ. Criminal justice system in the Czech Republic. 3rd amended and revised edition. Prague: Institute of Criminology and Social Prevention, 2017. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 978-80-7338-168-4.
- TOMÁŠEK, Jan. Úvod do kriminologie: jak studovat zločin. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-2982-4.
- VOJČEKOVÁ, Katarína. Ilegalita, kriminalita, přešupek, trestný čin, legalita: afirmace andělům. Chodský Újezd: Konzultační studio, 2021. ISBN 978-80-88388-89-0.

Předběžný termín obhajoby

2023/24 LS – PEF

Vedoucí práce

Ing. Jana Köppelová, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra statistiky

Elektronicky schváleno dne 13. 6. 2023

Ing. Tomáš Hlavsa, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 3. 11. 2023

doc. Ing. Tomáš Šubrt, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 14. 03. 2024

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Statistická analýza vývoje počtu kriminálních trestných činů v ČR" jsem vypracoval samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autor uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 15.3.2024

Poděkování

Rád bych touto cestou poděkoval Ing. Janě Köppelové, Ph.D. za její odborné vedení a neocenitelné rady. Její vstřícný přístup a čas, který mi během práce na mé bakalářské práci poskytla, byly pro mě nesmírně cenné.

Statistická analýza vývoje počtu kriminálních trestných činů v ČR

Abstrakt

Tato bakalářská práce se věnuje komplexní statistické analýze vývoje počtu kriminálních trestných činů na území České republiky v období let 2000 až 2023. Cílem práce je identifikovat dlouhodobé trendy a poskytnout předpověď vývoje kriminality v následujících letech. Práce kombinuje teoretická východiska z oblasti kriminologie a trestního práva s praktickou analýzou dostupných dat. Pro analýzu byly využity metody statistické analýzy časových řad a indexní analýza, umožňující hlubší porozumění trendům a odhad budoucího vývoje.

V rámci práce byly zkoumány různé typy kriminality, včetně násilné, mravnostní, majetkové a hospodářské kriminality, a to s důrazem na věkové skupiny pachatelů. Zjištění ukazují, že kriminalita v České republice vykazuje klesavou tendenci, které se liší podle typu trestného činu a věkové skupiny pachatelů. Na základě sestavené předpovědi na dvě období dopředu lze očekávat další pokles kriminality.

Klíčová slova: kriminalita, trestný čin, pachatel, analýza, časová řada předpověď

Statistical analysis of the development of the number of criminal offenses in the Czech Republic

Abstract

This bachelor thesis is dedicated to a comprehensive statistical analysis of the development of the number of criminal offenses in the Czech Republic during the period from 2000 to 2023. The goal of the thesis is to identify long-term trends and provide a forecast for the development of crime in the coming years. The work combines theoretical foundations from the fields of criminology and criminal law with practical analysis of available data. Methods of time series statistical analysis and index analysis were utilized for the analysis, enabling a deeper understanding of trends and forecasting future developments.

Various types of criminality, including violent, moral, property, and economic crimes, were examined within the thesis, with a focus on the age groups of the perpetrators. Findings indicate that crime in the Czech Republic is showing a decreasing trend, which varies according to the type of criminal act and the age group of the perpetrators. Based on the forecast made for the next two periods, a further decrease in crime can be expected.

Keywords: crime, crime, offender, analysis, time series prediction

Obsah

1 Úvod	11
2 Cíl práce a metodika.....	12
2.1 Cíl práce.....	12
2.2 Metodika	12
2.3 Časové řady.....	12
2.4 Členění časových řad.....	14
2.5 Elementární charakteristiky časových řad.....	15
2.6 Modelování časových řad.....	16
2.7 Dekompozice časové řady.....	17
2.8 Vyrovnání neperiodických časových řad.....	18
2.9 Matematické zápisy vybraných trendových funkcí	19
2.10 Výběr nejvhodnější trendové funkce.....	19
2.11 Sestavení prognózy časových řad	20
3 Teoretická východiska	21
3.1 Kriminologie.....	21
3.2 Kriminalita	22
3.3 Druhy trestných činů.....	23
3.4 Záznamy o kriminalitě	25
3.5 Prevence kriminality v ČR.....	25
3.5.1 Historie prevence kriminality v ČR.....	26
3.5.2 Organizace prevence kriminality v ČR	27
3.6 Příčiny vzniku kriminality	28
3.7 Struktura kriminality	29
3.8 Obecná kriminalita.....	29
3.8.1 Násilná kriminalita	29
3.8.2 Mravnostní kriminalita	29
3.8.3 Majetková kriminalita	30
3.9 Hospodářská kriminalita	31
3.10 Kyberkriminalita	31
3.11 Druhy kyberkriminality.....	32
3.12 Kriminalita a mládež.....	34
3.13 Rozsah a úroveň kriminality	35
3.14 Trestní právo hmotné	35
3.14.1 Trestní zákoník	36

3.14.2	Trestný čin.....	36
3.15	Trestní právo procesní.....	36
3.15.1	Trestní řád	37
3.15.2	Trestní řízení a jeho zásady	37
3.16	Pachatel	38
3.17	Odsouzený.....	38
3.18	Viktimnost.....	38
3.19	Vězeňství.....	39
4	Vlastní práce.....	41
4.1	Analýza vývoje násilné kriminality na území České republiky	41
4.1.1	Prognóza násilné kriminality	42
4.2	Analýza vývoje mravnostní kriminality na území České republiky	44
4.2.1	Prognóza mravnostní kriminality	45
4.3	Analýza vývoje majetkové kriminality na území České republiky	47
4.3.1	Prognóza majetkové kriminality	49
4.4	Analýza vývoje hospodářské kriminality na území České republiky	50
4.4.1	Prognóza hospodářské kriminality	52
4.5	Analýza vývoje počtu odsouzených ve věkové skupině 15–18 let.....	53
4.6	Analýza vývoje počtu odsouzených ve věkové skupině 19–60 let.....	54
4.7	Analýza vývoje počtu odsouzených ve věkové skupině 61 a více let ...	56
4.8	Struktura podílů pachatelů dle věku v ČR v roce 2022	58
4.9	Struktura podílů pachatelů dle věku v násilné kriminalitě	59
4.10	Struktura podílů pachatelů dle věku v mravnostní kriminalitě	60
4.11	Struktura podílů pachatelů dle věku v majetkové kriminalitě	61
4.12	Struktura podílů pachatelů dle věku v hospodářské kriminalitě	62
5	Zhodnocení výsledků	63
5.1	Zhodnocení výsledků analýzy vývoje kriminality podle druhu kriminality	63
5.2	Zhodnocení výsledků analýzy vývoje kriminality podle věkových skupin	65
5.3	Zhodnocení výsledků u struktury odsouzených podle věkových skupin.....	65
6	Závěr	67
7	Seznam použitých zdrojů	69
8	Seznam obrázků, tabulek, grafů a zkratk	73
8.1	Seznam obrázků.....	73
8.2	Seznam grafů	73

8.3	Seznam použitých zkratk	74
Přílohy		75

1 Úvod

Zvolil jsem si téma bakalářské práce, které se zabývá analýzou kriminality v naší společnosti. Toto téma je stále velmi aktuální a fascinující, neboť kriminální chování je součástí lidské historie a pravděpodobně bude i nadále. Bez ohledu na dobu a místo existence lidských společností, kriminalita se vyskytovala a ovlivňovala životy lidí. Dnes, v éře, kdy jsme denně zahlceni obrovským množstvím informací, nemusíme být přímo konfrontováni s kriminálním jednáním jako v minulosti. Nicméně jsme mu vystaveni nepřímo prostřednictvím médií, jako jsou televize, internet, noviny a další. Kriminalita má zásadní dopady na obyvatelstvo po celém světě, a proto je důležité zkoumat její příčiny a důsledky.

Snahou každé společnosti je bojovat proti kriminalitě a snížit její výskyt. Pro úspěšný boj proti ní je nezbytné mít co nejpřesnější informace. Ty nám umožňují určit, které formy chování je třeba regulovat a kde je třeba soustředit pozornost policie. Cílem této práce je proto analyzovat současný stav kriminality a identifikovat různé formy a míry jejího výskytu v naší společnosti.

Je zřejmé, že sledování minulého vývoje kriminality a předpovídání jejího budoucího vývoje je stále důležitější. Pokud budou provedeny správné odhady budoucího vývoje, umožní to státu přijmout vhodná opatření, která povedou k omezení kriminality a zvýší se tak pocit bezpečí občanů.

V České republice je trestná činnost monitorována prostřednictvím různých statistik. Hlavní zdroje informací o kriminalitě jsou statistiky Policie České republiky a Českého statistického úřadu. Tyto statistiky jsou zveřejňovány ve formě rozsáhlých tabulek a jsou dostupné na webových stránkách těchto institucí.

Bakalářská práce je rozdělena do několika částí. První část se věnuje metodologii a popisu použitých metod, zejména metod analýzy časových řad. Druhá část je věnována teoretickým poznatkům a v poslední části jsou uvedeny praktické příklady analýzy časových řad a regresní analýzy.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Cílem této bakalářské práce je analyzovat dlouhodobé trendy vývoje vybraných kriminálních ukazatelů v České republice. Za tímto účelem budou použity vybrané statistické metody k popisu minulého vývoje těchto ukazatelů v předem definovaném časovém období. Vybranými ukazateli budou počty spáchaných trestných činů, rozdělené podle různých druhů kriminality, a počty pachatelů trestných činů, rozdělené podle věkových skupin. Na základě analýzy minulého vývoje bude vytvořena krátkodobá předpověď budoucího vývoje těchto ukazatelů.

2.2 Metodika

Pro detailní rozbor a interpretaci vývoje různých typů kriminality v České republice mezi lety 2000 až 2023 byly zvoleny metody analýzy časových řad, které umožňují zpracovat a vizualizovat dynamiku změn v čase. Tyto metody poskytují hlubší porozumění trendům a vzorcům v datech a umožňují odhadnout budoucí vývoj zkoumaných fenoménů. Indexní analýza byla použita k posouzení relativní změny v čase v porovnání s referenčním obdobím, což umožňuje srovnání mezi různými kategoriemi trestných činů. Prognózy byly konstruovány s využitím vybraných trendových funkcí, které byly určeny na základě vhodnosti pro daný datový soubor, a s využitím průměrného koeficientu růstu, aby odrazily pravděpodobný budoucí vývoj. Výsledky výzkumu jsou doplněny o grafické a tabulkové výstupy, které poskytují přehledné a snadno interpretovatelné shrnutí zjištění. Tyto nástroje byly vybrány pro jejich efektivitu a schopnost poskytnout jasný a srozumitelný obraz o trendech a prognózách kriminality v České republice.

2.3 Časové řady

Časovou řadou se rozumí seřazená posloupnost hodnot ukazatelů, měřených v předem definovaných časových intervalech, které jsou pečlivě uspořádány v čase od minulosti k přítomnosti. Tyto intervaly jsou typicky rovnoměrné a mohou být reprezentovány jako y_1 ,

y_2, \dots, y_n nebo y_t , kde y představuje analyzovaný ukazatel a t zastupuje časovou proměnnou s celkovým počtem pozorování n . Časové řady jsou charakterizovány chronologickým uspořádáním, věcnou významností a prostorovou srovnatelností dat. (Arlt a aj., 2009, s. 285).

Cílem analýzy časových řad je často vytvořit vhodný model pro lepší porozumění vzorům a trendům v těchto datech. Analýza časových řad zahrnuje soubor metod, které umožňují popis těchto řad a také předvídaní jejich budoucího chování (Arlt a aj., 2009, s. 285).

Každý jednotlivý údaj obsažený v časové řadě by měl splňovat jistá pravidla srovnatelnosti, na kterých je nezbytné se přesvědčit. Tato pravidla se zaměřují na **čtyři hlavní hlediska srovnatelnosti**, která jsou nezbytná pro kvalitní analýzu časových řad (Hindls, 2007).

Hledisko věcné srovnatelnosti vychází z principu, že během celé doby sledování časové řady zůstává obsahové vymezení ukazatele neměnné. Pokud dojde ke změně definice či vymezení sledovaného ukazatele, pak jsou údaje v časové řadě nesrovnatelné. Tato nesrovnatelnost zpochybňuje jejich hodnotu pro další analytické účely a mohou být považovány za bezcenné (Hindls, 2007).

Hledisko prostorové srovnatelnosti se zaměřuje na porovnání a analýzu dat, která pocházejí ze stejného geografického území a jsou použita v rámci časových řad. Toto hledisko klade důraz na zachování srovnatelnosti v geografickém kontextu, což je zásadní pro korektní interpretaci vývoje sledovaných ukazatelů v časoprostoru (Hindls, 2007).

Hledisko časové srovnatelnosti se uplatňuje při výzkumu intervalových časových řad. Zároveň je důležité, aby byla analyzována data v rámci časových úseků stejné délky. Tato jednotnost v časovém rozměru umožňuje konzistentní a spolehlivou analýzu trendů a vzorů v různých obdobích (Hindls, 2007).

Hledisko cenové srovnatelnosti je relevantní zejména v ekonomických časových řadách. Zahrnuje používání stejných cen (buď stálých nebo běžných) při vyjadřování peněžních ukazatelů. Tím je zajištěno, že změny v hodnotách časové řady nejsou ovlivněny inflací nebo jinými cenovými faktory, což umožňuje přesné a objektivní vyhodnocení ekonomického vývoje (Hindls, 2007).

2.4 Členění časových řad

Časové řady se člení podle různých hledisek, což umožňuje lepší porozumění a analýzu dat v nich obsažených. (Arlt a aj., 2002).

Podle rozhodného časového hlediska:

- Intervalové časové řady: Tyto řady závisí na délce sledovaného intervalu, což může být například počet narozených dětí za určité období. Ukazatele v intervalových řadách se týkají stejně dlouhých časových intervalů, což umožňuje jejich aritmetický průměr a srovnání. (Arlt a aj., 2002).
- Okamžikové časové řady: Tyto řady se vztahují k určitému okamžiku, například počet nezaměstnaných lidí k poslednímu dni v měsíci. Jejich součet nemá věcný smysl, a proto se při výpočtu průměru používá průměr chronologický (Arlt a aj., 2002).

Podle periodicity sledování:

- Krátkodobé časové řady: Zkoumané období je kratší než jeden rok.
- Roční časové řady: Pozorované období trvá jeden rok.
- Dlouhodobé časové řady: Periodicita shromažďování údajů je delší než jeden rok.

(Arlt a aj., 2002).

Podle druhu sledovaných ukazatelů:

- Primární ukazatele: Jsou zjišťovány přímo, například počet nezaměstnaných k určitému dni.
- Sekundární ukazatele: Jsou vypočítány pomocí primárních ukazatelů.

(Arlt a aj., 2002).

Podle způsobu vyjádření údajů:

- Naturální časové řady: Ukazatele jsou vyjádřeny v naturálních jednotkách, mají menší vypovídací schopnost.
- Peněžní časové řady: Zahrnují většinu důležitých ekonomických časových řad a vyjadřují se v peněžních jednotkách.

(Arlt a aj., 2002).

Toto členění umožňuje systematický přístup k analýze a interpretaci různých typů časových řad v závislosti na jejich charakteristikách a sledovaných proměnných. (Arlt a aj., 2002).

2.5 Elementární charakteristiky časových řad

Podle Hindlse (2006) se pro popis dynamiky vývoje časových řad jsou využívány různé statistické charakteristiky, které poskytují důležité informace o změnách hodnot sledovaných ukazatelů v průběhu času. Charakteristiky je možné rozdělit do dvou skupin dle způsobu vyjádření na absolutní a relativní. Mezi nejčastěji používané absolutní charakteristiky patří absolutní diference různého řádu.

První diference popisují absolutní nárůst nebo pokles sledovaného ukazatele v daném období oproti předcházejícímu období (Svatošová a Kába, 2008). Výpočet první diference mezi sousedními pozorováními řady lze vyjádřit vzorcem:

$$\Delta_t^1 = y_t - y_{1-t}, \quad t = 2, 3, \dots, n, \quad (1)$$

Druhé diference informují o změně v rychlosti vývoje. Vypočítají se jako rozdíl dvou sousedních prvních diferencí:

$$\Delta_t^2 = y_t - y_{1-t}, \quad t = 3, 4, \dots, n, \quad (2)$$

Průměrná absolutní diference je statistický ukazatel, který popisuje průměrnou změnu hodnot v časové řadě během jednotkového časového intervalu. Tento ukazatel lze vypočítat jako aritmetický průměr absolutních hodnot rozdílů mezi po sobě jdoucími hodnotami v časové řadě (Svatošová a Kába, 2008).

Vzorec pro výpočet průměrné absolutní diference je následující:

$$\Delta_t^1 = \frac{y_t - y_1}{n-1} \quad (3)$$

Je možné určit i diference vyšších řádů (např. třetí, čtvrté atd.), které postupně zkracují časovou řadu.

Dle Svatošové a Káby (2008) se kromě absolutních charakteristik používají **charakteristiky relativní**. Mezi ně patří koeficienty růstu spolu respektive tempa růstu, tedy koeficienty růstu vyjádřené v procentech v procentech. Koeficient růstu popisuje relativní rychlost změn hodnot časové řady:

$$k_t = \frac{y_t}{y_{t-1}}, \quad t = 2, 3, \dots, n, \quad (4)$$

Pokud hodnoty časové řady vykazují monotónní vývoj, lze vypočítat **průměrný koeficient růstu** jako geometrický průměr jednotlivých koeficientů (Svatošová a Kába, 2008).

$$\bar{k} = \sqrt[n-1]{\frac{y_2}{y_1} \cdot \frac{y_3}{y_2} \dots \frac{y_n}{y_{n-1}}} = \sqrt[n-1]{\frac{y_n}{y_1}} \quad (5)$$

Pro porovnání vývoje hodnot v čase se využívá **bazický index**. Tímto indexem lze srovnat hodnoty ukazatelů vybraných let s hodnotami ukazatele ve výchozím roce, které slouží jako báze.

$$I_{i/0} = \frac{q_i}{q_0} \quad (6)$$

(Hindls 2006, Svatošová a Kába, 2008).

2.6 Modelování časových řad

Předpoklad, že čas je jediným faktorem ovlivňujícím dynamiku časové řady, tvoří základní princip modelování jednorozměrných časových řad. Jednorozměrné modely časových řad mohou být reprezentovány vzorcem:

$$y_t = f(t, \varepsilon_t) \quad (7)$$

Y_t zde představuje hodnotu modelovaného ukazatele v čase t , $t = 1, 2, \dots, n$, kdy n je časová proměnná, a náhodná složka je reprezentována jako ε_t . Analýza jednorozměrných modelů probíhá třemi základními způsoby:

- Pomocí klasického (formálního) modelu
- Pomocí Boxovy – Jenkinsovy metodologie
- Pomocí spektrální analýzy

(Hindls, 2006).

2.7 Dekompozice časové řady

Dle Hindlse (2006) jedním z přístupů k analýze jednorozměrných modelů je **klasický model**, který se zaměřuje na formu pohybu časové řady. Tento model rozděluje řadu na čtyři základní složky:

- Trendová složka – tento prvek identifikuje hlavní dlouhodobé trendy v časové řadě, které mohou být rostoucí, klesající nebo stabilní.
- Sezónní složka – reprezentuje pravidelné odchylky od trendu s periodou kratší nebo rovnou jednomu roku. Obvykle se objevuje u krátkodobých časových řad.
- Cyklická složka – tato složka zachycuje kolísání kolem trendu v důsledku dlouhodobých cyklických vzorů, jejichž perioda přesahuje jeden rok.
- Náhodná složka – popisuje nepredikovatelnou složku, kterou nelze spojit s žádným konkrétním časovým vzorem. Tato složka může být způsobena různými nezávislými faktory.

Druhým přístupem k modelování časové řady je metodologie **Boxova–Jenkinsova**, která klade důraz na korelační analýzu uspořádaných pozorování v časové řadě, s důrazem na náhodnou složku (Hindls, 2006).

Třetím přístupem je **spektrální analýza**, která se zaměřuje na frekvenční faktory namísto časových proměnných. V této metodě se časová řada považuje za kombinaci sinusových a kosinusových funkcí s různými amplitudami a frekvencemi (Hindls, 2006).

2.8 Vyrovnání neperiodických časových řad

Hlavním cílem analýzy neperiodických časových řad je zachytit trend, což lze často nejlépe provést grafickým zobrazením trendových funkcí, či pomocí klouzavých průměrů nebo klouzavých mediánů, nebo pomocí vhodných trendových modelů.

Nejpoužívanějšími metodami vyrovnání neperiodických časových řad jsou mechanické vyrovnání pomocí klouzavých průměrů nebo klouzavých mediánů a analytické vyrovnání pomocí trendových funkcí.

V případě, že vývoj časové řady vykazuje jasný vzor podle nějaké funkce času (například lineární, kvadratické, exponenciální), je preferováno modelování pomocí trendových funkcí. Naopak, pokud je vývoj nepravidelný nebo obsahuje extrémní hodnoty, používá se spíše modelování pomocí klouzavých průměrů nebo klouzavých mediánů (Svatošová a Kába, 2008).

Mechanické vyrovnání pomocí klouzavých průměrů spočívá v nahrazení pozorovaných hodnot časové řady průměrem vypočítaným z okolních hodnot. Tato metoda je sice jednoduchá a snadno interpretovatelná, ale může mít mnoho nedostatků, zejména pokud je velký počet nevyrovnaných hodnot (Svatošová a Kába, 2008).

Analytické vyrovnání obvykle používá metodu nejmenších čtverců k odhadu parametrů trendové funkce:

$$\sum_{t=1}^n (y_t - y'_t)^2 = \min \quad (8)$$

Hindls (2006) tvrdí, že v metodě nejmenších čtverců jsou hodnoty y_t pozorované hodnoty časové řady a y'_t jsou teoretické nebo očekávané hodnoty. Tato metoda je vhodná pro použití, pokud je trendová funkce lineární ve svých parametrech. V případě, že máme například exponenciální trendovou funkci, což je obecně funkce nelineární v parametrech, je zapotřebí provést linearizující transformaci. Tato transformace spočívá v převedení původní nelineární funkce na funkci lineární pomocí logaritmizace.

2.9 Matematické zápisy vybraných trendových funkcí

Následující trendové funkce jsou nejčastěji používané:

Lineární trendová funkce (přímka):

$$T_t = \beta_0 + \beta_1 t \quad (9)$$

Kvadratická trendová funkce (parabola):

$$T_t = \beta_0 + \beta_1 t + \beta_2 t^2 \quad (10)$$

Logaritmická trendová funkce:

$$T_t = \beta_0 + \beta_1 t \times \log t \quad (11)$$

(Svatošová a Kába, 2008).

2.10 Výběr nejvhodnější trendové funkce

Svatošová a Kába (2009) tvrdí, že při konstrukci časové řady je klíčovým okamžikem volba adekvátního modelu trendové funkce. Rozhodování o vhodném typu trendové funkce se opírá o různá věcně ekonomická kritéria, která nám umožňují posoudit, zda je funkce rostoucí, klesající, nebo se stabilizuje, zda směřuje k nekonečnu nebo k omezenému limitu, a zda obsahuje bod zvratu či nikoliv. Nicméně je třeba si uvědomit, že tato kritéria nedokáží jednoznačně určit konkrétní typ trendové funkce.

Jednoduchým způsobem volby trendové funkce je vizuální analýza grafu časové řady. Avšak tento postup je velmi subjektivní a nepřesný, neboť tvar grafu může být ovlivněn použitým měřítkem (Svatošová a Kába, 2009).

Další metodou pro určení vhodného modelu trendové funkce je využití indexu determinace I^2 :

$$I^2 = 1 - \frac{\sum_{t=1}^n (y_t - y'_t)^2}{\sum_{t=1}^n (y_t - \bar{y})^2} \quad (12)$$

Na základě Svatošové a Káby (2009) kde \bar{y} označuje aritmetický průměr hodnot časové řady y_1, \dots, y_n . Tento index se vypočítá jako poměr sumy kvadrátů reziduí k celkové sumě kvadrátů rozptylu časové řady. Čím je hodnota indexu determinace blíže jedničce, tím lépe je model schopen zachytit trend časové řady. Alternativně lze použít i index korelace, který se odvodí od odmocnění indexu determinace. Obě tyto metriky poskytují informaci o míře, jakou model vystihuje trend.

Další možností pro volbu vhodného modelu trendové funkce je zhodnocení chyby odhadu. Nejžádanější metodou je M.A.P.E., tedy střední absolutní procentuální chyba odhadu, která nám poskytuje představu o průměrné odchylce odhadovaných hodnot od skutečných hodnot časové řady.

$$MAPE = \frac{100}{n} \sum_t \left| \frac{y_t - y'_t}{y_t} \right| \quad (13)$$

(Svatošová a Kába, 2008)

2.11 Sestavení prognózy časových řad

Dle Arlt a aj. (2002) sestavení prognózy časové řady může být provedeno pomocí různých metod, přičemž jednou z hlavních metod je metoda extrapoláční. Základní princip extrapolace spočívá v predikci budoucích hodnot časové řady na základě minulého a současného vývoje. Čím delší je referenční období, tím přesnější může být předpověď. Extrapoláční předpověď může být provedena bodově nebo intervalově. Bodová předpověď určuje hodnotu v čase $t = T$ do horizontu h , který udává počet období do budoucnosti. Intervalová předpověď stanovuje rozsah, ve kterém s určitou pravděpodobností $(1 - \alpha) \times 100 \%$ leží budoucí hodnota.

3 Teoretická východiska

3.1 Kriminologie

Dle Tomáška (2010, s. 12) kriminologie jako věda o kriminalitě. Pojem kriminalita je, co si na první pohled něco jasně zřetelného. Je možné se s ním potkat v novinách, kdy nám sdělují, že v posledních letech kriminalita vzrostla. Podobně to platí i u kriminologie, jak název napovídá, která se týká kriminality a jejího studia. Samotné slovo vzniklo jako složenina latinského výrazu „crimen“, tj. zločin a řeckého „logos“, nauka o vědě.

Kriminologie jako věda empirická. Studium chování, které se týká zločinu, se lidstvo zabývalo před tím, než by je napadlo, že by se tomuto termínu říkalo kriminologie. Podobně jako ostatní vědy jsou kořeny kriminologie zakotveny v moderní době při nástupu osvícenství v 18. století. Toto směřování se v oblasti vědy naplno dovršilo principem pozitivizmu. Pozitivisty zajímají pouze daná fakta a skutečnost. Tomášek (2010) uvádí, že věda založena na objektivních znalostech, učiní náš život lepší a pohodlnější. Podle pozitivizmu lze kriminální chování objektivně zkoumat skrze pochopení biologických, psychologických či sociálních faktorů, které stojí na pozadí se dobrat podstatných příčinných vztahů. Pomocí pozitivizmu kriminolog by neměl o zločinu a jeho příčinách spekulovat či filozofovat. K tomu mu složí sběr empirických dat, a v nich dále hledat podložené souvislosti a kauzální vztahy. Kriminologové zdůrazňují empirickou povahu svého oboru, pokud se jedná o význam kriminologie pro trestněprávní vědu a kriminální politiku. Tedy pokud se bude kriminalita potírat, je nutno se s ní nejprve perfektně seznámit. Bez toho nelze vytvářet trestní právo, které by vyhovovalo daným potřebám (Tomášek, 2010, s. 21).

Tomášek (2010, s. 22) tvrdí **kriminologie jako věda multidisciplinární**. Kriminalita je ze své podstaty multidimenzionální jev, proto k jejímu zkoumání nelze přistupovat jinak než multidisciplinárně. Kriminolog musí použít poznatky všech relevantních oborů. Například, když psychologa zajímají psychologické poznatky, sociologa společenské a pedagoga související s výchovou a jejím procesem, kriminolog se musí soustředit na všechny aspekty současně aby komplexoval předmět zkoumání.

Na základě Tomáška (2010, s. 24) **cílem kriminologie** je napomáhat vytváření efektivní a realistické trestní politiky a trestně právní doktríny lege lata (z pohledu platného práva) a lege ferenda (z pohledu právní politiky). Zatímco hlavním úkolem kriminalisty je připravit efektivní metodu k odhalování a vyšetřování trestní činnosti, které soudní orgány a policie využívají v trestním řízení. Kriminalistika má úkol metodický (konzultativní, poradenský), tzn. kriminalistická znalost kriminality je pro zákonodárce základem při změně trestních zákonů. Navíc má funkci prediktivní – předpovídá možné trendy kriminality, pomáhá plánovat personální politiku (např. počet a kvalifikaci policistů, státních zástupců, soudců, probačních a mediačních pracovníků). Posledním úkolem kriminologie je analytický a informativní - objektivní znalosti o kriminalitě napomáhají neformální kontrole sociální kriminality (hlavně úřadům státní orgán a obec) při volbě preventivního opatření. Kriminologii lze tedy definovat jako vědu o zločinu.

3.2 **Kriminalita**

Dle Tomáška (2010) kriminalitu lze chápat jako výskyt trestného chování nebo celkový počet trestních činů ve společnosti. Tento pojem je dán platným trestním zákoníkem a určuje, které protispolečenské jednání je z hlediska své nebezpečnosti považováno za trestný čin, popř. další kategorie trestných činů, které jsou stíhány justičními orgány. Zločin je obecně vědomé a dobrovolné spáchání činu považovaného za společensky nebezpečný a zakázaný určitým pravidlem stanoveným oprávněnou autoritou. Tato autorita může uložit trest a z pozice pachatele ho může postavit do po pozice zločince. Podle trestného zákoníku jsou zločiny podskupinou trestných činů. Tomášek (2010), definuje kriminalitu jako soubor všech trestných činů spáchaných proti komukoli, včetně těch, kteří dosud nebyli trestně obviněni. Kriminalitu lze charakterizovat také v čase a podle území. Základním pojmem v oboru kriminality je tedy trestný čin. Trestní právo hmotné je z větší části kodifikováno v jediném zákoně - zákoně č. 40/2009, kde definuje a rozlišuje trestné činy na zločiny a přečiny „*Přečiny jsou všechny nedbalostní trestné činy a ty úmyslné trestné činy, na něž trestní zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby do pěti let. Zločiny jsou všechny trestné činy, které nejsou podle trestního zákona přečiny; zvláště závažnými zločiny jsou ty úmyslné trestné činy, na něž trestní zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně deset let.*“ (zákon č. 40/2009). Kriminalita, tj. zločin a jeho pachatelé, se často

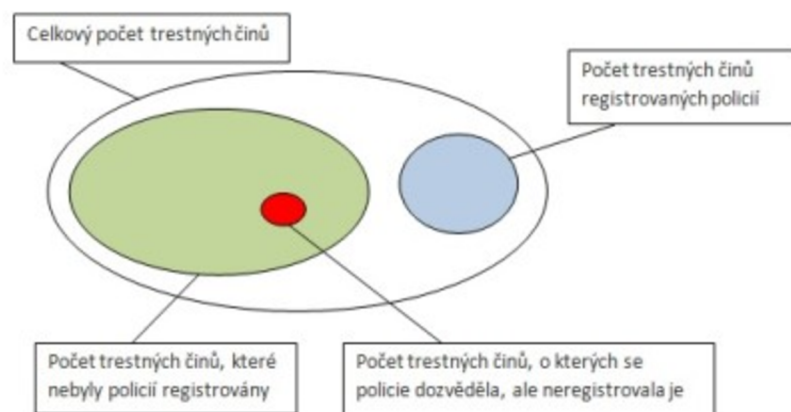
překrývají v mnoha vědních oborů, včetně kriminologie, práva, psychologie, sociologie, filozofie, pedagogiky (Tomášek, 2010, s. 24).

3.3 Druhy trestných činů

Novotný (2004, s. 451) tvrdí, že existují tři druhy trestných činů. Jedná se o skutečné, registrované a latentní. Skutečné množství trestných činů není znám. Znat skutečný počet spáchaných trestných činů je nemožné, abychom tento počet znali, je třeba zjistit všechny trestné činy, a to kvůli latentním nelze. **Latentní** trestné činy jsou také známé jako skryté trestné činy. **Registrované** trestné činy jsou trestné činy, které jsou zjištěny a zaznamenány policií. Ty se označují také jako zjevné trestné činy. Informace se získávají ze statistik kriminality. Statistiky kriminality zpracovávají orgány kontroly kriminality, tj. ministerstvo vnitra ČR nebo Policie ČR.

Tyto statistiky se nazývají disagregované, protože procházejí statistickými úřad.

Obrázek 1 Rozdíl mezi skutečnou a registrovanou kriminalitou

Zdroj: Tomášek (2010)

Na tomto obrázku 1 lze vidět model, který znázorňuje rozdíl mezi skutečnou a registrovanou kriminalitou. Ve vnějším oválu je napsáno "Celkový počet trestných činů", což značí všechny trestné činy spáchané v určité oblasti nebo časovém období. Vnitřní ovál s popisem "Počet trestných činů registrovaných policií" představuje tu část trestné činnosti, o které policie ví a jsou oficiálně zaznamenány. Malý nevyplněný kruh uvnitř tohoto oválu značí "Počet trestných činů, které nebyly policií registrovány", tedy trestné činy, o kterých

se policie nedozvěděla. Konečně, v malém červeném vyplněném kruhu je "Počet trestných činů, o kterých se policie dozvěděla, ale neregistrovala je", což poukazuje na trestné činy, o kterých policie ví, ale z nějakého důvodu nebyly zahrnuty do oficiální statistiky. Tento diagram může být použit pro ilustraci pojmu "tmavé číslo kriminality", což jsou trestné činy, které nejsou nikdy oznámeny nebo zaznamenány.

Dle Tomáška (2010), s. 75) rozdíl mezi registrovanou kriminalitou a skutečnou kriminalitou je míra skryté kriminality v době spáchání trestného činu (tj. kolik skutečných trestných činů není odhaleno, a tudíž nejsou evidovány). Průzkumy ukázaly, že míra uvěznění se u jednotlivých trestných činů značně liší. Čím je totiž trestný čin závažnější tím nižší je míra uvěznění. Některé trestné činy jsou závažnější než jiné.

Na základě Tomáška (2010, s. 73) některé trestné činy jsou snadněji odhalitelné než jiné. Rozhodující je, zda občan trestné činy aktivně oznamují. U Policie se o existenci trestného činu dozví, když občan trestný čin oznámí, pokud tedy tak neudělá zůstane trestný čin v oblasti kriminality latentní.

Umělá latence je podle Tomáška (2010, s. 77) další případ, kdy se trestný čin neregistruje. Nastává v případě, že policie považuje oběť nebo svědka za nespolehlivé, neexistuje dostatek důkazů o tom, že byl trestný čin skutečně spáchán, mezi spácháním trestného činu a oznámením uplynula dlouhá doba nebo byla nesprávně posouzena povaha trestného činu a samotné oznámení trestného činu nevyžaduje registraci.

Hodnoty statistik kriminality také ovlivňují časové prodlevy. **Časová prodleva** je efekt, kdy je rozdíl mezi výskytem trestného činu a jeho zaznamenáním atd. (Tomášek, 2010, s. 82).

Mezi další efekty zkreslující hodnoty statistiky kriminality: demografické efekty, změny v legislativě, změny ve statistikách kriminality a demografické efekty, rozhodnutí prezidenta o amnestii, změny v politice kriminality, metody statistického vykazování, chyby ve statistickém vykazování, výskyt kriminality k výskytu (Tomášek, 2010).

Výpovědní Tyto statistiky jsou primárně zpracovávány jako informace o činnosti orgánů činných v trestním řízení a teprve poté jsou využívány jako statistiky kriminality. Jejich využití jako informace o kriminalitě je druhotné. Skrytá kriminalita je rozdíl mezi registrovanou a skutečnou kriminalitou (Tomášek, 2010).

3.4 Záznamy o kriminalitě

Dle Touška, Walacha a Kupky (2018, s. 28) se vedou registrované záznamy o kriminalitě. Údaje o zjištěných trestných činech jsou evidovány podle místa spáchání trestného činu a klasifikovány podle tzv. taktické statistické klasifikace. Zjevná kriminalita byla zjištěna, nahlášena a zaznamenána orgány činnými v trestním řízení. Opakem je latentní kriminalita, která není orgánům činným v trestním řízení známa, a proto není zaznamenána v oficiálních statistikách. Součet registrovaných a latentních trestných činů představuje skutečnou kriminalitu.

Toušek, Walach, Kupka (2018, s. 28) tvrdí, že latentní neboli skrytá část trestného činu, která není ohlášena nebo zaregistrována, není vůbec předmětem trestního stíhání. Představuje rozdíl mezi skutečnými a registrovanými trestnými činy. Počty latentních trestných činů jsou několikanásobně vyšší než počty zjištěných trestných činů, a proto výrazně zkreslují statistiky kriminality. Míra latentní kriminality se liší podle jednotlivých trestných činů. V kriminologii se provádí mnoho studií, jejichž cílem bylo určit úroveň potenciální trestné činnosti. Z hlediska testování teoretických předpokladů o příčinách kriminálního chování klade Tomášek (2010, s. 73) důraz zejména na self-reportové a viktimologické studie, které podle něj poskytují úplnější a přesnější měřítko rozsahu a povahy kriminality (tzv. "přímé" informace o kriminalitě). Jednou z oblastí self-report výzkumu je kriminalita dětí a mládeže.

3.5 Prevence kriminality v ČR

„Česká republika je moderní demokratický stát, který klade důraz na preventivní metody v oblasti bezpečnosti a veřejného pořádku, pro což vytváří odpovídající systémové, organizační a finanční podmínky. Prevenci zločinu lze chápat jako všechna opatření zaměřená na snižování pravděpodobnosti trestných činů a jejich negativních dopadů na jednotlivce a společnost, včetně strachu z kriminality. Při prevenci zločinu se zaměřuje na různé příčiny trestné činnosti. V tomto kontextu se právní vymáhání a trestní sankce považují za méně důležité, přestože mohou mít potenciální preventivní účinky. Bylo prokázáno, že dobře připravené strategie prevence kriminality nejenže brání trestné činnosti a viktimizaci, ale také podporují bezpečnost společnosti a přispívají k trvalému rozvoji států. Zlepšují

kvalitu života a přinášejí dlouhodobé výhody ve smyslu snižování nákladů souvisejících se systémem trestní justice a dalších společenských nákladů vyplývajících z trestné činnosti.“ (MVČR 2015).

3.5.1 Historie prevence kriminality v ČR

V souladu s Holasem (2019, s. 13) se po druhé světové válce začaly západní a severní Evropa a USA prosazovat prevenci kriminality jako jeden z hlavních prostředků její kontroly. V zemích ovládaných komunistickou ideologií, byla situace odlišná. Proto se kriminologie jako vědecká disciplína nikdy nerozvinula. Komunistické totalitní státy začaly kontrolovat kriminalitu prostřednictvím vysoké míry kriminality a silných policejních složek (včetně tajné policie s armádou spolupracovníků). Pronikání kriminality bránily také prakticky uzavřené a téměř izolované hranice. Faktická izolace způsobená téměř uzavřenými hranicemi také bránila pronikání vlivu zločinu ze zbytku světa. Legalizace a využití výnosů z trestné činnosti byly nesmírně obtížné. Po skončení vlády komunistické strany na konci roku 1989 začaly statistiky kriminality dramaticky narůstat. Ve společnosti se objevily známky anomie a policie se těšila nízkému respektu. Začala privatizace státního majetku a obyvatelstvo se začalo věnovat různým druhům trestné činnosti, legální i nelegální. Zemi zaplavily příležitosti k získání bohatství legálními i nelegálními prostředky. Opatření proti nárůstu kriminality se stala středem pozornosti vládních úředníků i občanů. Na počátku 90. let se hovořilo o potřebě preventivních postupů v boji proti kriminalitě, ale chyběly praktické zkušenosti s vytvářením systému, který by zaručoval preventivní práci státu. Za tímto účelem byla počátkem roku 1994 zřízena Republiková komise pro prevenci kriminality (RVPPK), mezipříslušný orgán. Jejími členy jsou volená ministerstva a Nejvyšší státní zastupitelství, policejní prezidium, vládní komise pro drogy a menšiny, a již od počátku také Institut pro kriminologii a sociální prevenci. Gestorem činnosti Republikového výboru bylo a je Ministerstvo vnitra.

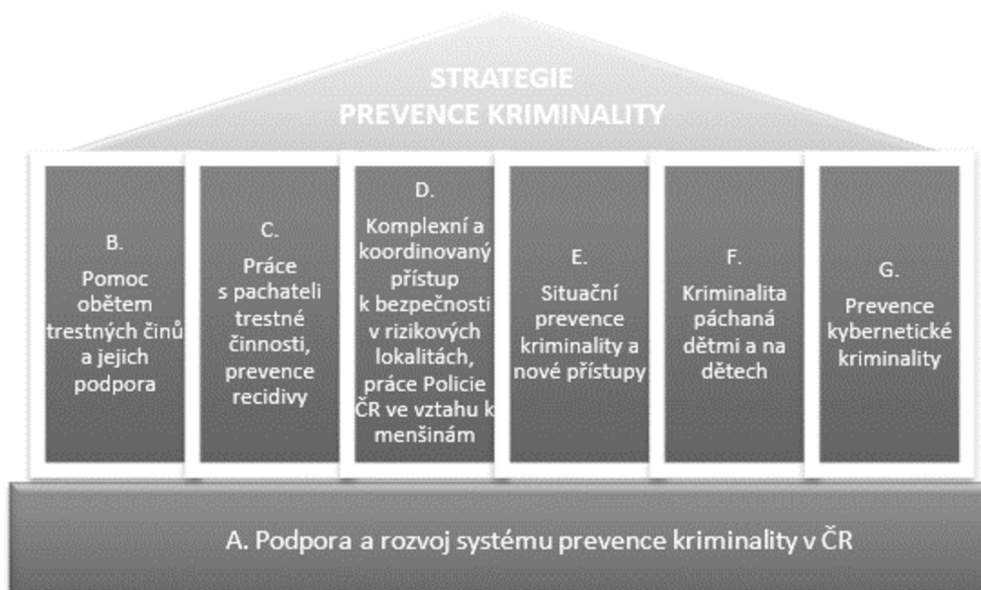
Holas (2019, s. 13) tvrdí, že cílem činnosti RPPPC je rozvíjet koncepci preventivní politiky na mezipříslušné úrovni a konkretizovat ji v rámci Ministerstva vnitra. Cílem bylo vytvořit komplexní systém prevence kriminality v České republice. Od roku 1996 jsou priority českého systému prevence kriminality stanoveny ve Strategii prevence kriminality.

Strategie prevence kriminality je závazný dokument přijímaný na období čtyř až pěti let. Strategie byla zpracována odborem prevence kriminality Ministerstva vnitra ČR ve spolupráci s dalšími institucemi, přijata Radou vlády ČR pro prevenci kriminality a schválena vládou ČR.

3.5.2 Organizace prevence kriminality v ČR

Dle Holase (2019, s. 15) je od roku 1996 v rámci Ministerstva vnitra České republiky zřízen Odbor pro prevenci kriminality (OPK), který má na starosti prevenci kriminality na území České republiky, a to na úrovni krajů a obcí. Mezi hlavní činnosti OPK, který plní funkci ústředního správního úřadu v oblasti vnitřního pořádku a bezpečnosti při tvorbě a realizaci koncepce prevence kriminality, patří mj. tvorba strategie prevence kriminality pro Českou republiku, koordinace činností a orgánů souvisejících s prevencí kriminality, včetně přípravy a realizace programů prevence kriminality, specifických programů prevence kriminality a metodického řízení; OPK koordinuje a kontroluje výdaje státního rozpočtu v oblasti prevence kriminality a provádí administrativní kontroly žadatelů a příjemců veřejné finanční podpory. Dále řídí činnost sekretariátu Republikové výboru pro prevenci kriminality a zajišťuje plnění povinností vyplývajících z členství v mezinárodních úmluvách a mezinárodních organizacích (např. zastupuje Českou republiku v Komisi OSN pro prevenci kriminality a trestní soudnictví a v Evropské síti prevence kriminality).

Obrázek 2 Systém prevence kriminality v ČR na 2022–2027

Zdroj: MVCR (2022)

Na tomto obrázku 2 je znázorněn diagram strategie prevence kriminality, určený pro systém prevence kriminality v České republice na období 2022–2027. Diagram je rozdělen do sedmi sloupců, přičemž každý sloupec představuje různou součást strategie.

Tento diagram ukazuje, jak komplexní a mnohostranný přístup k prevenci kriminality může být, a zdůrazňuje důležitost každé oblasti v rámci celkové strategie. Každý sloupec představuje klíčovou oblast, na kterou se strategie zaměřuje, a poskytuje strukturovaný přehled plánů na snižování kriminality a zvyšování bezpečnosti.

Dle Holase (2019, s. 13) jsou od roku 1996 hlavní cíle českého systému prevence zločinnosti stanoveny ve Strategii prevence kriminality, což je povinný dokument platný pro období čtyř až pěti let. V našem případě dokonce na šest let. Tento dokument připravuje Odbor prevence kriminality Ministerstva vnitra České republiky ve spolupráci s dalšími institucemi. Poté je dokument přijat Republikovým výborem pro prevenci kriminality a schválen českou vládou.

3.6 Příčiny vzniku kriminality

Na základě Tomáška (2010, s. 20) se nejčastěji vyskytujícími faktory vzniku jsou: neadekvátní rodičovská výchova, škodlivý vliv vrstevnické skupiny, genetická predispozice, nevhodné využívání volného času, prezentace násilí v mediálních kanálech, neřesti politických figur, morální degenerace společnosti, nezaměstnanost, chudoba, anonymita

velkých měst, závislosti na psychoaktivních látkách, příliv cizích obyvatel, nedostatečný počet policistů, příliš mírné zákony.

3.7 **Struktura kriminality**

Kriminalita se rozlišuje na obecnou a hospodářskou. (Policie ČR, 2023)

3.8 **Obecná kriminalita**

3.8.1 **Násilná kriminalita**

Dle Policie ČR (2023) mezi trestné činy, které jsou násilnické povahy a mají vysokou závažnost, je možné zařadit například loupež, vydírání, znásilnění, nebezpečné vyhrožování a týrání osob žijících ve stejné domácnosti, a to vedle vraždy a ublížení na zdraví. V každém z těchto případů je podstatou činu útok na osobní integritu oběti. Motivy pro spáchání takového jednání mohou být velice rozmanité.

Na základě Policie ČR (2023) zde patří například tyto trestné činy:

- trestné činy proti životu a zdraví – např. pokus vraždy (§ 140 TZ), ublížení a těžké ublížení na zdraví (§ 145 a § 146 TZ), mučení a jiné nelidské zacházení (§ 149),
- trestné činy proti svobodě – např. obchodování s lidmi (§ 168 TZ), zbavení osobní svobody (§ 170 TZ), loupež (§ 173 TZ), vydírání (§ 175 TZ)
- některé trestné činy proti rodině a dětem – např. týrání svěřené osoby (§ 198 TZ) a týrání osoby žijící ve společném obydlí (§ 199),
- trestné činy narušující soužití lidí – např. nebezpečné vyhrožování (§ 353) a nebezpečné pronásledování (§ 354 TZ).

(Policie ČR, 2023)

3.8.2 **Mravnostní kriminalita**

V souladu s Policií ČR (2023) se jedná o trestné činy výslovně vyjmenované v třetí hlavě zvláštní části trestního zákoníku (§ 185 – § 193b). Tyto trestné činy se dotýkají cti oběti v sexuální oblasti. Jako morální delikvenci se definuje jednání jednotlivce, které je v

přímém rozporu s běžně akceptovanými společenskými normami vztahujícími se k sexuální sféře.

Dle Policie ČR (2023) do této skupiny patří mimo jiné tyto trestné činy:

- Ohrožení svobody sexuálního rozhodování – znásilnění a sexuální nátlak,
- Ohrožování zdravého mravního a tělesného vývoje dětí: pohlavní zneužívání, přemlouvání dítěte k pohlavnímu styku, zneužití dítěte k výrobě pornografie atd,
- Činy ohrožující určité morální zásady (např. výroba a jiné nakládání s dětskou pornografií, kuplířství).
- Je možné také sem zařadit i trestný čin obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování nebo výroby pornografie.

(Policie ČR, 2023).

3.8.3 Majetková kriminalita

Na základě Policie ČR (2023) kriminální činy spojené s majetkem představují významnou součást celkového objemu kriminality. Definičním rysem těchto kriminálních činů je zaměření na majetkové zájmy jak jednotlivců, tak právnických subjektů. Tyto trestné činy jsou uvedeny v páté hlavě zvláštního zákoníku (§205-§232). Nejedná se pouze o trestné činy proti majetku (např. krádež, zpronevěra), ale také jako proti majetku jako celku (např. podvod). Zahrnují také trestné činy ohrožující nehmotný majetek, jako jsou osobní údaje a autorská práva (např. neoprávněný přístup k počítačovým systémům a nosičům informací). Naše majetkové zájmy však ohrožují i další trestné činy uvedené na jiných místech trestního zákoníku. Příkladem jsou krádeže, výtržnictví (trestný čin proti pořádku) a hospodářské trestné činy.

Při této struktuře kriminality se způsobené trestné činy vyjadřují v rozsahu škody podle zákona (§ 138 odst. 1 trestního zákoníku):

- škoda nikoli nepatrná – nejméně 10 000 Kč,

- škoda nikoli malá – nejméně 50 000 Kč,
- škoda větší – nejméně 100 000 Kč,
- škoda značná – nejméně 1 000 000 Kč,
- škoda velkého rozsahu – nejméně 10 000 000 Kč.

Dle Policie ČR (2023) se výše škody určuje na základě ceny, za kterou se předmět útoku v době a místě činu obvykle prodává. Není-li možné takto určit výši škody, pak se považují náklady vynaložené úmyslně na pořízení stejného nebo podobného zboží nebo na uvedení zboží do původního stavu.

3.9 Hospodářská kriminalita

Podle Fryštáka (2007) lze rozlišit základní odlišnost mezi majetkovou a hospodářskou kriminalitou na základě rozsahu způsobených škod. Hospodářskou kriminalitu lze charakterizovat jako nelegální ekonomické subjekty, které vedou k finančnímu nebo jinému zisku na úkor určitého ekonomického subjektu (např. podnikatelé a obchodní společnosti neboli i stát.), a která splňuje právní kritéria konkrétních trestných činů. U tohoto typu trestní činnosti je rozsáhlý okruh obětí patří mezi ně nejen poškozená osoba, ale také její zaměstnanci, obchodní partneři a zákazníci., aj.

V trestním zákoníku č. 40/2009 Sb. ve zvláštní části v hlavě VI Trestné činy hospodářské jsou vyjmenovány: trestné činy z oblasti daní a poplatků, účetnictví, padělání peněz, směnek, šeků a platebních karet, korupce, legalizace výnosů z trestné činnosti neboli tzv. praní špinavých peněz, úpadkové delikty, trestné činy související s veřejnými soutěžemi a dražbami, ale také protiprávní jednání v oblasti životního prostředí a ochrany autorských a průmyslových práv (Zákon č. 40/2009 Sb.).

3.10 Kyberkriminalita

V souladu s Jírovským (2007, s. 91) je kybernetická kriminalita, která se odehrává v digitálním prostředí bez hranic, je stále více na vzestupu díky rychlému rozvoji informačních a komunikačních technologií. Tento typ trestné činnosti, dříve známý jako informační

kriminalita, může být buď zaměřený na samotné technologie, nebo mohou být tyto technologie využity jako nástroj pro páchaní trestných činů.

3.11 Druhy kyberkriminality

➤ Podvodná jednání

V souladu s Policií ČR (2023) se nejčastěji v kyberkriminalitě setkáváme s podvody, a to buď prostřednictvím podvodných e-shopů, inzerátů, sbírek, nebo takzvaných nigerijských podvodů. Tyto činy jsou často spojeny s neoprávněným přístupem k počítačovým systémům. Podvodníci využívají různé metody, včetně padělaných e-mailů a phishingu, aby vylákali peníze, které poté často převedou do zahraničí nebo přemění na virtuální měny za účelem anonymizace.

➤ Hacking

Neoprávněný přístup k počítačovým systémům a informacím je trestný čin dle trestního zákoníku. Dle Jirovského (2007, s.63, s.102) zahrnuje různé formy nelegálních aktivit, často označovaných jako hacking, jako je narušení dat a systémů, zneužívání zařízení, šíření škodlivých kódů nebo vytváření "backdoorů". Časté jsou útoky na emailové účty, sociální sítě a internetové bankovníctví, což vede k narušení soukromí, získání citlivých informací a možnosti jejich poškození, zničení nebo získání finančního prospěchu. Souvisí s tím i další trestná činnost, jako je vydírání nebo krádeže. Další formou je porušení tajemství dopravovaných zpráv, často nazývané sniffing. Pachatelé se pak dostávají k citlivým údajům, jako jsou hesla, platební údaje či citlivý osobní případně intimní obsah, který pak využívají k nátlaku na oběť se snahou o vlastní finanční obohacení nebo alespoň poškození pověsti oběti.

➤ Blagging

Na základě Jirovského (2007) je internet prostředkem šíření různých podvodů, využívajících sociálního inženýrství, které ohrožují jednotlivce i obchodní společnosti.

Jeden typ těchto podvodů, známý jako CEO (Command Executive Order), využívá fiktivní příkazy k provedení činností, často plateb. Podvodníci se vydávají za vysoké funkcionáře nebo důvěryhodné partnery společnosti a manipulují zaměstnance k provádění požadovaných akcí. Tento typ podvodu je často založen na hlubokých znalostech trhu, struktury a zákazníků dané společnosti.

➤ Podvodné e-shopy

Z pohledu Policie ČR (2023) jsou nákupy přes internet stále oblíbenější, ale zákazníci by měli být opatrní při nakupování u neověřených e-shopů a při požadavku na platbu předem. Existují případy, kdy naivní oběti zakládají bankovní účty pro pachatele podvodných e-shopů a přeposílají jim finanční prostředky. Tito brigádníci se tak sami dopouštějí trestného činu legalizace výnosů z trestné činnosti nebo trestného činu podílnictví.

➤ Mravnostní trestné činy

Policie ČR (2023) se zabývá trestními delikty spojenými s dětskou pornografií, zneužíváním dětí a sexuálním nátlakem. Popisuje situace, kdy děti mladší 18 let jsou kontaktovány s cílem získat jejich intimní materiály nebo je vylákat na osobní setkání. Tyto nelegální aktivity se často odehrávají na chatovacích platformách, sociálních sítích a online hrách. Získané materiály jsou pak šířeny nebo vyměňovány v různých uzavřených internetových prostorách. Text také zmiňuje jiné trestné činy, jakými jsou kuplířství, sexuální nátlak a obchodování s lidmi.

➤ Trestné činy proti autorskému právu

V souladu s Jirovským (2007, s. 96) porušení autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi dle úst. § 270 trestního zákoníku spočívá zejména ve sdílení hudebních skladeb, filmů a softwaru v rozporu s autorským právem šířeným v rámci webových velkokapacitních úložišť nebo P2P sítí.

➤ Násilné projevy a hate crime

Na základě Policie ČR (2023) kategorie trestných činů zahrnuje vydírání, nebezpečné vyhrožování, pronásledování a šíření poplašné zprávy, které při využití informačních technologií a anonymizačních služeb nabývají vyšší míry anonymity. Součástí jsou i extremistické projevy jako hanobení různých skupin nebo podněcování k nenávisti, které se často objevují na zahraničních webových stránkách s extremistickou tematikou nebo na smyšlených profilech na sociálních sítích.

3.12 Kriminalita a mládež

Dle Karabce, Vlacha, Hulmákové, (2017) předpokladem trestní odpovědnosti fyzických osob je dosažení určitého věku. Osoba je trestně odpovědná, pokud v době spáchání trestného činu dosáhla věku 15let. Podrobnosti o trestní odpovědnosti mladistvých upravuje zákoník pro mladistvé. Osmnáctiletá osoba je plně trestně odpovědná; osmnáctiletá osoba také nabývá plné svéprávnosti. Český trestní zákoník bohužel s kategorií mladého dospělého nepracuje, ale používá termín věk blízký věku mladistvého. Podle judikatury do této kategorie spadají osoby mladší 21 let, které dosáhly věku 18 let. Jedná se však o obecnou polehčující okolnost, která má vliv na použití trestu, a může být také předmětem výchovných opatření podle TZ v případě některých trestů nebo podmíněného upuštění od trestu podle TZ pro jinou věkovou skupinu, tj. pro ty, kteří se dopustili činu jinak trestného a tím se rozumí dítě mladší 15let. V takových případech dítě není trestně odpovědné, ale probíhá povinné občanskoprávní řízení, v němž jsou dítěti uložena různá opatření. Některá z nich jsou v podstatě stejná jako výchovná a ochranná opatření uplatňovaná vůči mladistvým pachatelům. Nemohou však být předmětem trestních nebo sankčních opatření. Pěstounská výchova je povinná pro děti ve věku od 12 do 15 let, které se dopustí trestného činu považovaného za spáchaný v souvislosti s trestným činem podle zvláštní části trestního zákoníku; TZ umožňuje ve výjimečných případech uložit trest odnětí svobody.

3.13 Rozsah a úroveň kriminality

➤ Rozsah kriminality

Tomášek (2010, s. 63) tvrdí, že rozsah kriminality se týká evidované kriminality, zajímá nás tedy kolik trestných činů bylo spáchaných na určitém území (celá ČR, jednotlivé kraje) za určité časové období, zpravidla v rámci jednoho kalendářního roku. Údaje o stavu kriminality se uvádějí v absolutních číslech nebo v procentech (např. při prezentaci rozdílů mezi jednotlivými obdobími). Celkové pojetí evidované kriminality je často prezentováno graficky (počet trestných činů ve vztahu k počtu objasněných trestných činů).

➤ Intenzita kriminality

Dle Tomáška (2010, s. 64) rozsah kriminality nestačí pro popis kriminality, a proto je potřeba hodnota úroveň kriminality. V ní je samotný rozsah přepočítán na počet obyvatel, žijících ve sledovaném období na příslušném území. Výsledek se obvykle uvádí pomocí tzv. indexu kriminality (nejčastěji v poměru ku 100 000 obyvatel), pro jehož výpočet platí jednoduchý a snadno odvoditelný vzorec:

$$\text{Index kriminality} = \frac{\text{Počet trestných činů}}{\text{Počet obyvatel na daném území}} \quad (14)$$

Při zjištění tohoto indexu a jeho výpočtu nám v tuto dobu pomůže porovnat a určit, na kterém území a v daném roce bylo spáchano více trestných činů (Tomášek 2010, s.64).

3.14 Trestní právo hmotné

Dle Hradila (2017, s. 380) trestní právo hmotné je součástí veřejného práva kvůli převaze státních institucí. Toto právo se skládá z právních předpisů, které chrání práva a zájmy fyzických a právnických osob spolu se společností. Definiuje, co je považováno za trestný čin a jaké tresty jsou za ně stanoveny. Když je spáchan trestný čin, vzniká trestněprávní vztah mezi pachatelem a státem. Hlavním účelem trestního práva je preventivně chránit společnost před trestnými činy, nejen trestat a uplatňovat sankce za již provedené trestné činy. Mezi prameny práva patří ústavní zákony, jako je Ústava a Listina základních práv a svobod, mezinárodní smlouvy a další právní předpisy.

3.14.1 Trestní zákoník

Základní zdroj materiálního trestního práva v České republice představuje trestní zákoník č. 40/2009 Sb., který začal platit 9. února 2009 a stal se účinným 1. ledna 2010. Současně došlo k zrušení předchozího trestního zákoníku č. 140/1961 Sb.

Dle zákona (40/2009 Sb.) je trestní zákoník rozdělen do tří částí:

- část první – obecná část (§ 1 - § 139)
- část druhá – zvláštní část (§ 140 - § 418)
- část třetí – přechodná a závěrečná ustanovení (§ 419 - § 421).

První sekce, obsahující osm částí, definuje podmínky pro trestní zodpovědnost, stanovuje, co je považováno za trestný čin, určuje sankce a další obecné prvky. V druhé sekci, která se skládá z třinácti částí, jsou podrobně prozkoumány jednotlivé trestné činy a jejich charakteristiky. Třetí sekce zahrnuje přechodná a závěrečná ustanovení (zákon č. 40/2009 Sb.).

3.14.2 Trestný čin

Hradil (2017, s. 381) tvrdí, že trestný čin je protiprávní čin, který trestní zákoník označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v trestném zákoně. Tyto trestné činy se dělí na přečiny a zločiny. Přečiny jsou všechny nedbalostní trestné činy a úmyslné trestné činy, na které se stanovuje trest s horní hranicí trestná sazby do 5 let. Zločiny tedy jsou všechny trestné činy, které nejsou přečiny hlavně ty úmyslné trestné činy, na něž se stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nad 5 let. Tím jde říct, že zločiny jsou mnohem závažnější oproti přečinu.

3.15 Trestní právo procesní

Dle Hradila (2017, s. 416) trestní právo procesní je odvětví práva, které upravuje postup orgánů činných v trestním řízení a výkon trestu. Hlavním pramenem je tady tzv. trestní řád, což je zákon řešící trestní řízení.

3.15.1 Trestní řád

Trestní řád, zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, v platném znění je hlavním zákoníkem trestního práva procesního.

Trestní řád se dělí celkem do pěti částí a 23 hlav:

- část první – společná ustanovení (§ 1 - § 156)
- část druhá – přípravné řízení (§ 157 - § 179h)
- část třetí – řízení před soudem (§ 180 - § 365)
- část čtvrtá – některé úkony souvisící s trestním řízením (§ 366 - § 370)
- část pátá – přechodná a závěrečná ustanovení (§ 461 - § 471).

(zákon č. 141/1961 Sb.).

3.15.2 Trestní řízení a jeho zásady

Hradil (2017, s. 416) říká, že jednou z hlavních zásad trestního řízení je tzv. zásada stíhání jen ze zákonných důvodů. V tomto případě nikdo nemůže být stíhán jiným způsobem než v souladu s právními předpisy a postupy, které zákon určuje. Týká se ve všech stádiích řízení. Jako další neopomenutelnou zásadou náležití je presumpce nevinny. Nelze na dotyčného, proti kterému se vede trestní řízení, hledět jako by byl vinen, dokud soud nevysloví vinu pravomocným rozsudkem.

Následující zásady trestného řízení:

- zásada obžalovací
- zásada vyhledávací
- zásada ústnosti a bezprostřednosti
- zásada veřejnosti
- zásada oficiality a legality
- zásada materiální pravdy
- zásada volného hodnocení důkazů
- zásada práva na obhajobu

(Hradil, 2017, s. 417).

3.16 **Pachatel**

Tomášek (2010) tvrdí, že hlediska materiálního trestního práva je pachatelem ten, kdo spáchal trestný čin a byl za něj stíhán. Kriminologie však pojem pachatele interpretuje širším způsobem a zahrnuje pod něj i jedince, které trestní řízení nezahrnuje. Přísluší sem lidé, kteří si svůj trest již odpykali, potenciální zločinci, nezletilí a jedinci se sociopatologickým chováním, alkoholici, sexuální pracovníci nebo drogově závislé osoby. Pro porozumění kriminálnímu chování jedince je klíčový profil pachatele. Kriminalistika se k pachatelům staví jinak. Na rozdíl od kriminologie usiluje pochopit charakteristiky pachatelů a na základě těchto informací vytvářet efektivní strategie pro boj proti kriminalitě.

3.17 **Odsouzený**

Dle zákona č. 40/2009 Sb. odsouzený je osoba, která byla soudem uznána vinnou z trestného činu a na kterou byl uvalen trest. Trestem může být například vězení, podmíněně odsouzení, peněžitá pokuta, zákaz činnosti nebo jiné sankce stanovené trestním zákonem. Odsouzení je závěrečnou fází trestního řízení, kdy soud rozhodne o vině a trestu na základě důkazů a argumentace obou stran – obžaloby a obrany.

3.18 **Viktimmnost**

Tomášek (2010, s. 154) tento pojem popisuje jednotlivce nebo skupiny lidí stát se terčem kriminálního jednání, nebo odkazuje na odpovídající úroveň daného nebezpečí. Existuje mnoho aspektů, které jsou spojeny s fenoménem viktimmnosti. Některé z těchto aspektů jsou tak očividné, že na jejich pochopení by nebylo nutné provádět viktimmologický výzkum. Klíčovou úlohu zde představuje životní styl, který, mimo jiné, ovlivňuje, jak dlouho se nacházíme na místech, která jsou přitažlivá pro konkrétní druhy trestné činnosti. Vedle toho je také důležitá příslušnost k určitému povolání, jelikož některé profese jsou objektivně více vystaveny riziku než jiné.

Podle Karabce, Vlachy, Hulmákové (2017, s. 89) trestní řád specificky neobsahuje definici oběti deliktu. Místo toho vymezuje koncept poškozeného (poškozený), což je entita, která zaznamenala ztrátu zdraví, finanční, morální nebo jiné škody v důsledku deliktu. Poškozenou stranou podle trestního řádu může být jak jednotlivec, tak korporace. Nicméně,

ten, kdo se považuje za poškozeného deliktem nebo morálně či jinak zasažený, ale škoda vznikla bez viny pachatele nebo nebyla způsobena jako důsledek deliktu, není považován za poškozeného.

Oběť se rozumí fyzická osoba, které bylo nebo mělo být trestným činem ublíženo na zdraví, způsobena škoda nebo nemajetková újma nebo na jejíž úkor se pachatel trestným činem obohatil nebo měl obohatit (Zákon č. 45/2013 Sb., § 2).

3.19 Vězeňství

Karabec, Vlach a Hulmáková (2017, s. 89) tvrdí, že vězeňství spravuje Vězeňská služba České republiky. Vězeňská služba je ozbrojeným sborem a správním úřadem. Vězeňská služba je součástí Ministerstva spravedlnosti. Jejím řídicím orgánem je generální ředitel, který je jmenován a odvoláván ministrem spravedlnosti. Generální ředitel nese odpovědnost za činnost Vězeňské služby před ministrem spravedlnosti. Struktura Vězeňské služby se skládá z generálního ředitelství, vazebních věznic (sloužících k výkonu vazby), věznic (pro trest odnětí svobody), vazebních věznic a odborné školy a Akademie Vězeňské služby. Ministr spravedlnosti má pravomoc zřizovat a rušit jednotlivé věznice, tedy instituce určené k výkonu vazby a trestu odnětí svobody. Teoretickou a praktickou odbornou přípravu zaměstnanců pracujících ve vězeňství zajišťuje Odborná škola a Akademie Vězeňské služby

Dále Karabec, Vlach, Hulmáková (2017, s. 89) říkají, že v souladu s platnými legislativními normami je Vězeňská služba zodpovědná za provádění detence a trestu odnětí svobody. Prostřednictvím specifických programů ovlivňuje jedince v plnění trestu odnětí svobody s cílem, aby trest měl konstruktivní dopad na jejich životní styl po propuštění. Strategie zacházení je vypracována na základě komplexní analýzy odsouzeného, s úmyslem minimalizovat identifikovaná rizika. Skládá se z pracovních, vzdělávacích, specializovaných vzdělávacích a volnočasových aktivit a oblastí budování vnějších vztahů. Vězeňská služba se rovněž věnuje ekonomické činnosti v míře, která je potřebná pro zapojení odsouzených do práce při výkonu trestu (nebo dokonce během detence). Navíc Vězeňská služba spravuje a hlídá objekty pro zabezpečovací detenci, vede evidenci osob v detenci, osob v zabezpečovací detenci a vězňů na území České republiky. Z profesionální perspektivy je zajištění cíle ochranné detence zabezpečeno specialisty – psychoterapeuty,

speciálními pedagogy a dalšími experti. Další klíčovou náplní práce Vězeňské služby je udržení řádu a bezpečnosti v budovách justičních institucí.

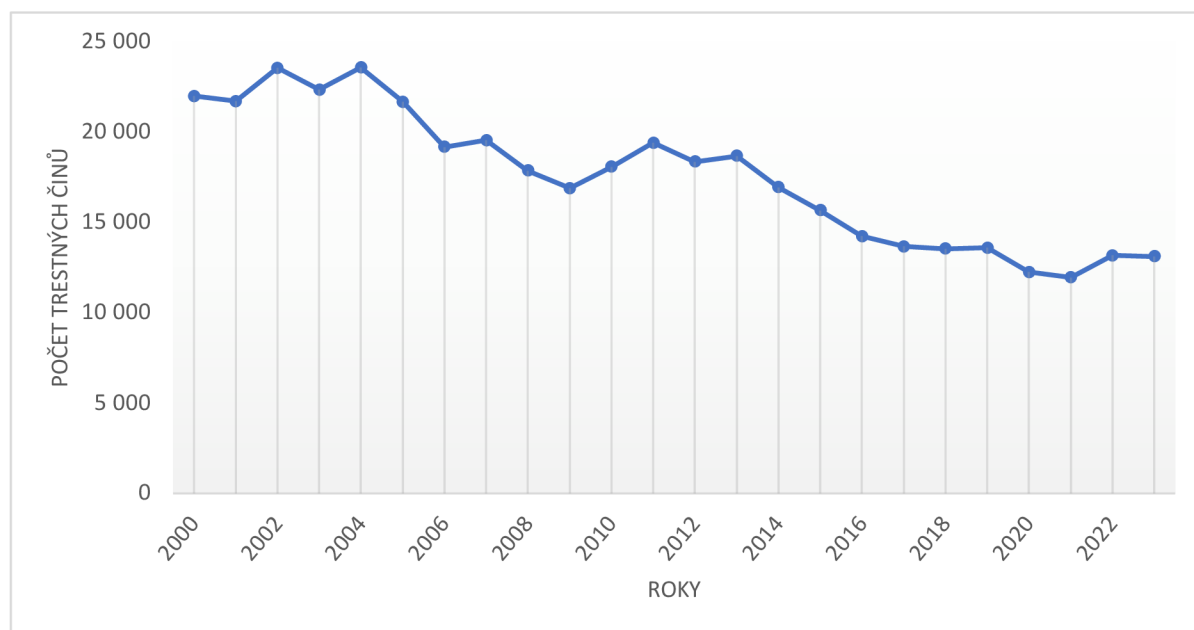
4 Vlastní práce

V praktické části práce je provedena komplexní statistická analýza jednotlivých druhů kriminality za období let 2000 až 2023. Kromě popisu vývoje v minulém období je zde také vytvořena krátkodobá předpověď kriminálního vývoje pro roky 2024 a 2025. V další části práce se provádí analýza počtu odsouzených podle věkových skupin, které byli vybrány na základě uvedených ve statistik ČSÚ, a na to navazuje struktura podílů odsouzených pachatelů podle věkových skupin pro rok 2022, který byl v této době nejvíce aktuální.

4.1 Analýza vývoje násilné kriminality na území České republiky

Vývoj násilné kriminality v letech 2000-2023 na území České republiky je reprezentován grafem 1. Z grafu 1 je patrné, že z dlouhodobého hlediska vykazuje počet násilných trestných činů klesající tendenci.

Graf 1 Vývoj násilné kriminality v ČR v letech 2000–2023

Zdroj: Policie ČR, vlastní zpracování (2024)

Klesající tendenci v celém sledovaném období potvrzuje průměrná absolutní diference [5] uvedená v tabulce 12 s hodnotou -370,04. Vysvětluje, že v období od roku 2000 do roku 2023 každoročně klesl počet trestných činů v průměru o 370.

Rok 2001 se dá charakterizovat jako velmi podobný výchozímu roku, jelikož bazický index [4] je téměř 98,70 %, což znamená, že se rok 2001 podobá z 98,70 % výchozímu roku. To ukazuje, že v roce 2001 bylo zaznamenáno pouze o 1,30 % méně násilných trestných činů než v roce 2000.

V roce 2002 byl zaznamenán nejvyšší meziroční nárůst násilné kriminality v rámci sledovaného období, kdy počet násilných trestných činů stoupl o 1 846. Tento nárůst je zdokumentován hodnotou první absolutní difference [1] a koeficient růstu [3] v tomto roce dosáhl 108,50 %, což značí 8,50 % meziroční nárůst počtu trestných činů.

Nejvyšší počet spáchaných trestných činů v rámci násilné kriminality byl evidován v roce 2004, kdy dosáhl celkem 23 579 násilných trestných činů. Rok 2006 přinesl největší meziroční pokles násilné kriminality, kdy první absolutní difference [1] ukázala pokles o 2 513 trestných činů. Koeficient růstu [3] v tomto roce byl 88,41 %, což indikuje, že násilná kriminalita klesla oproti předchozímu roku o 11,59 %. Nejméně podobný výchozímu roku byl rok 2020, s bazickým indexem [4] na úrovni 55,68 %. To značí, že v porovnání s rokem 2000 došlo v roce 2020 k poklesu násilné kriminality o 44,32 %. V tomto roce bylo zaznamenáno nejméně násilných trestných činů, celkem 12 247, což lze částečně připsat omezením spojeným s pandemií COVID-19.

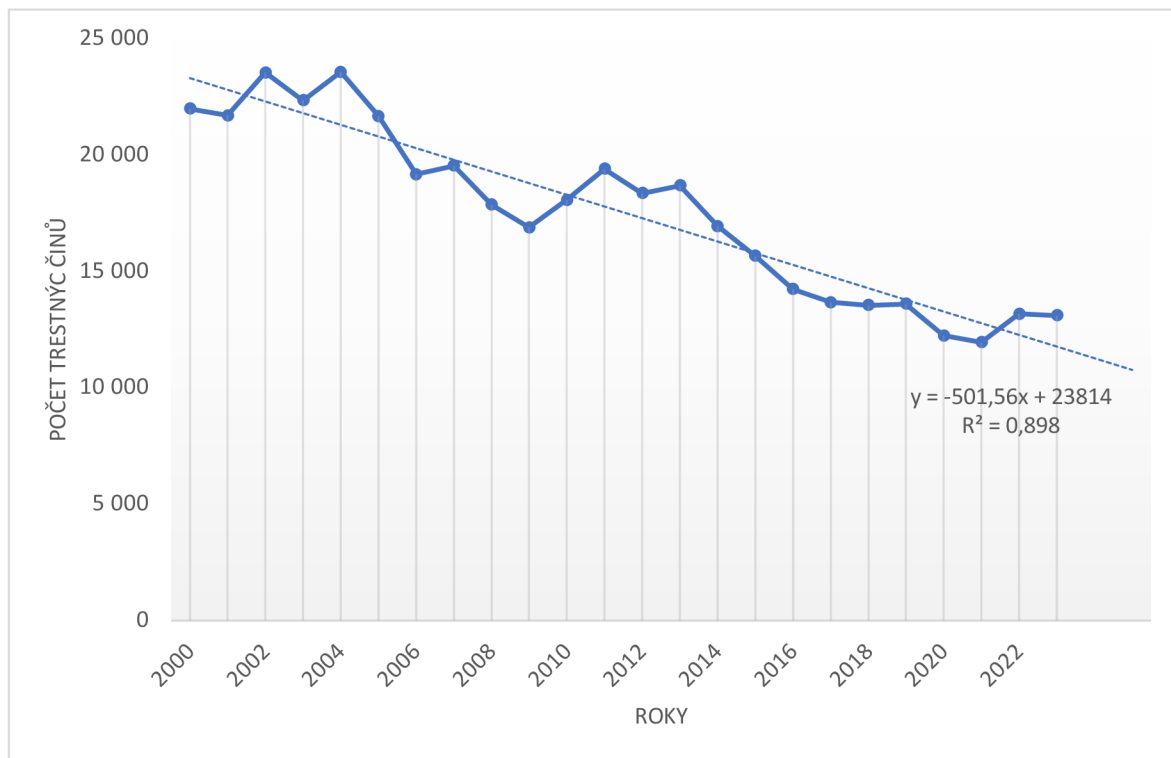
V období let 2011 až 2021 došlo k poklesu hospodářské kriminality, což dokládá hodnota průměrného tempa růstu [6] 96,45 %, uvedená v tabulce 12. Během tohoto desetiletí tedy každý rok průměrně došlo k poklesu počtu hospodářských trestných činů o 3,55 %.

4.1.1 Prognóza násilné kriminality

Graf 2 představuje prognózu násilné kriminality pro roky 2024 a 2025 pomocí lineární funkce. Hodnota příslušného indexu determinace v tabulce 19 je 0,898, což znamená, že zvolená trendová funkce lineární vystihuje uplynulý vývoj násilné kriminality z 89,8 %. Z toho důvodu byla následně použita pro předpovídání vývoje budoucího. Trendová funkce má tvar:

$$T(t) = -501,56t + 23814. \quad (15)$$

Graf 2 Predikce vývoje násilné kriminality v ČR pro roky 2024-2025

Zdroj: Policie ČR, vlastní zpracování (2024)

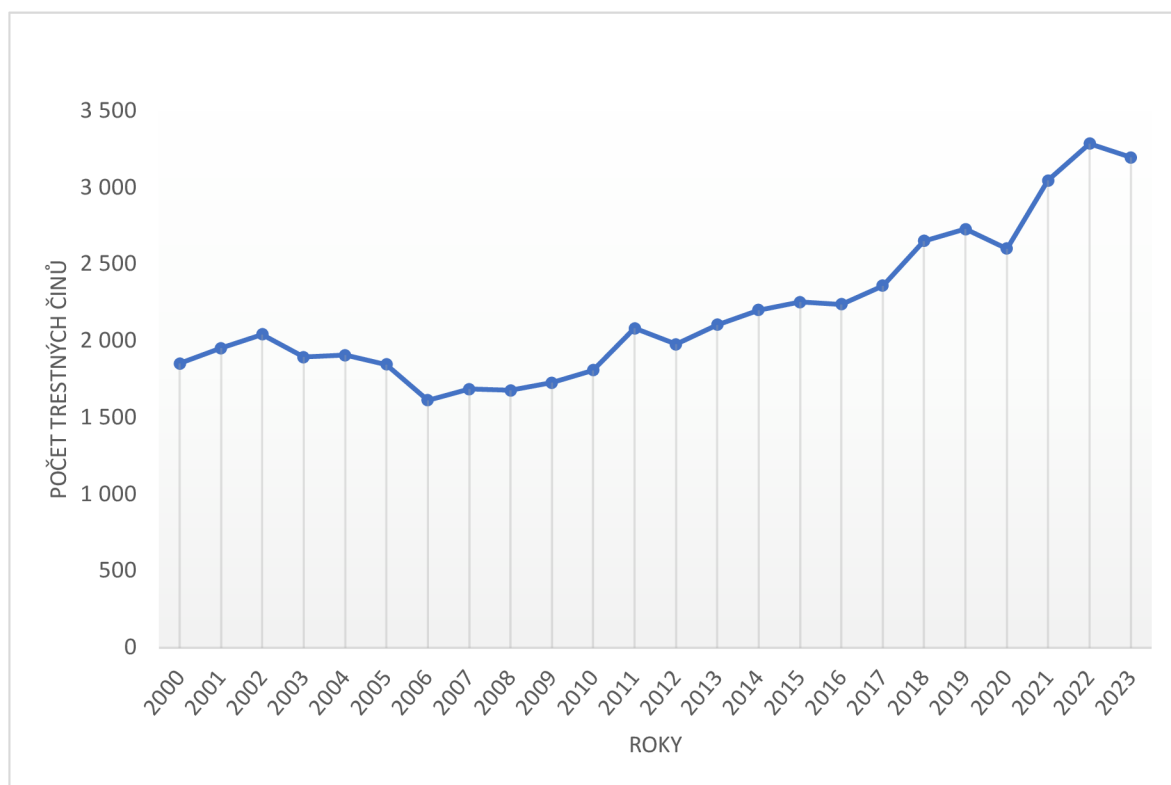
Graf 2 ukazuje pokles v počtu trestných činů násilné kriminality v čase. Index determinace $I^2 = 0,898$ naznačuje, že tato lineární funkce poměrně dobře odpovídá dostupným datům, protože se blíží hodnotě 1. Proto bodový odhad [6] násilné kriminality pro rok 2024 byl stanoven na 11 275 případů a pro rok 2025 na 10 733 případů. Tyto odhady, jak už bylo zmíněno naznačují pokračující pokles počtu trestných činů násilné kriminality. Tento trend je v souladu s pozorovaným poklesem, který byl evidován od roku 2013, a předpokládá, že se tato tendence bude nadále udržovat i v následujících letech.

Nicméně je třeba mít na paměti, že lineární prognózy nelze považovat za absolutní. Jsou založeny pouze na dostupných datech a nezohledňují možné budoucí změny v společenských, ekonomických nebo právních faktorech, které by mohly ovlivnit vývoj násilné kriminality.

4.2 Analýza vývoje mravnostní kriminality na území České republiky

Vývoj mravnostní kriminality v České republice v období let 2000-2023 je zobrazen v grafu 3. Z tohoto grafu 3 vyplývá, že na rozdíl od násilné kriminality, mravnostní kriminalita během sledovaného období vykazuje rostoucí tendenci.

Graf 3 Vývoj mravnostní kriminality v ČR v letech 2000–2023

Zdroj: Policie ČR, vlastní zpracování (2024)

Rostoucí tendenci v celém sledovaném období potvrzuje průměrná absolutní diference [5] uvedená v tabulce 13 s hodnotou 56,04. Vysvětluje, že v období od roku 2000 do roku 2023 každoročně vzrostl počet trestných činů v průměru o 56.

Rok 2001 se dá charakterizovat jako období mírného nárůstu mravnostní kriminality, jelikož bazický index [4] je 105,33 %, což znamená, že v roce 2001 bylo zaznamenáno o 5,33 % více mravnostních trestných činů než v roce 2000. To ukazuje na mírný vzestup v počtu trestných činů v této kategorii.

Největší pokles mravnostní kriminality byl evidován v roce 2006, kdy první absolutní diference [1] ukázala pokles o 234 trestných činů. Koeficient růstu [3] v tomto roce byl 87,34 %, což indikuje, že mravnostní kriminalita klesla oproti předchozímu roku o 12,66 %.

Rok 2021 přinesl největší meziroční nárůst mravnostní kriminality v celém sledovaném období, kdy počet mravnostních trestných činů vzrostl o 444. Tento výrazný nárůst je odrazem hodnoty první absolutní diference [1] a koeficient růstu [3] dosáhl v tomto roce 117,04 %, což značí 17,04 % nárůst, což je nejvyšší meziroční nárůst v sledovaném období. Nejméně podobný výchozímu roku 2000 byl rok 2022, s bazickým indexem [4] dosahujícím hodnoty, která reflektuje celkový dlouhodobý nárůst mravnostní kriminality, ukazujíc na významné zvýšení počtu trestných činů v této kategorii oproti výchozímu roku. V tomto roce byl zaznamenán další nárůst mravnostních trestných činů, což potvrzuje trend růstu mravnostní kriminality, který byl pozorován v předchozích letech.

V období mezi lety 2006 a 2019 zaznamenala mravnostní kriminalita nárůst, jak potvrzuje průměrný tempa růstu [6] 103,043 % v tabulce 13. To značí, že v tomto časovém rozmezí došlo každý rok průměrně k mírnému nárůstu počtu mravnostních trestných činů o 3,043 %.

Během let 2020 a 2023 zaznamenala mravnostní kriminalita průměrný tempa růstu [6] ve výši 106,755 %, což představuje zrychlení růstu ve srovnání s předchozím obdobím (2006-2019), kde průměrný tempo růstu činilo [6] 103,043 %. Tento nárůst znamená, že v letech 2020 až 2023 došlo každý rok průměrně k většímu nárůstu počtu mravnostních trestných činů, specificky o 6,755 %, což ukazuje na zintenzivnění růstu mravnostní kriminality v daném období.

Rok 2023 představuje mírný pokles v počtu mravnostních trestných činů oproti předchozímu roku, což je odrazem hodnoty první absolutní diference [1], která ukazuje pokles o 89 trestných činů. Tento pokles naznačuje zpomalení tempa růstu mravnostní kriminality, který byl pozorován v předchozích letech, zejména po výrazném nárůstu v roce 2021.

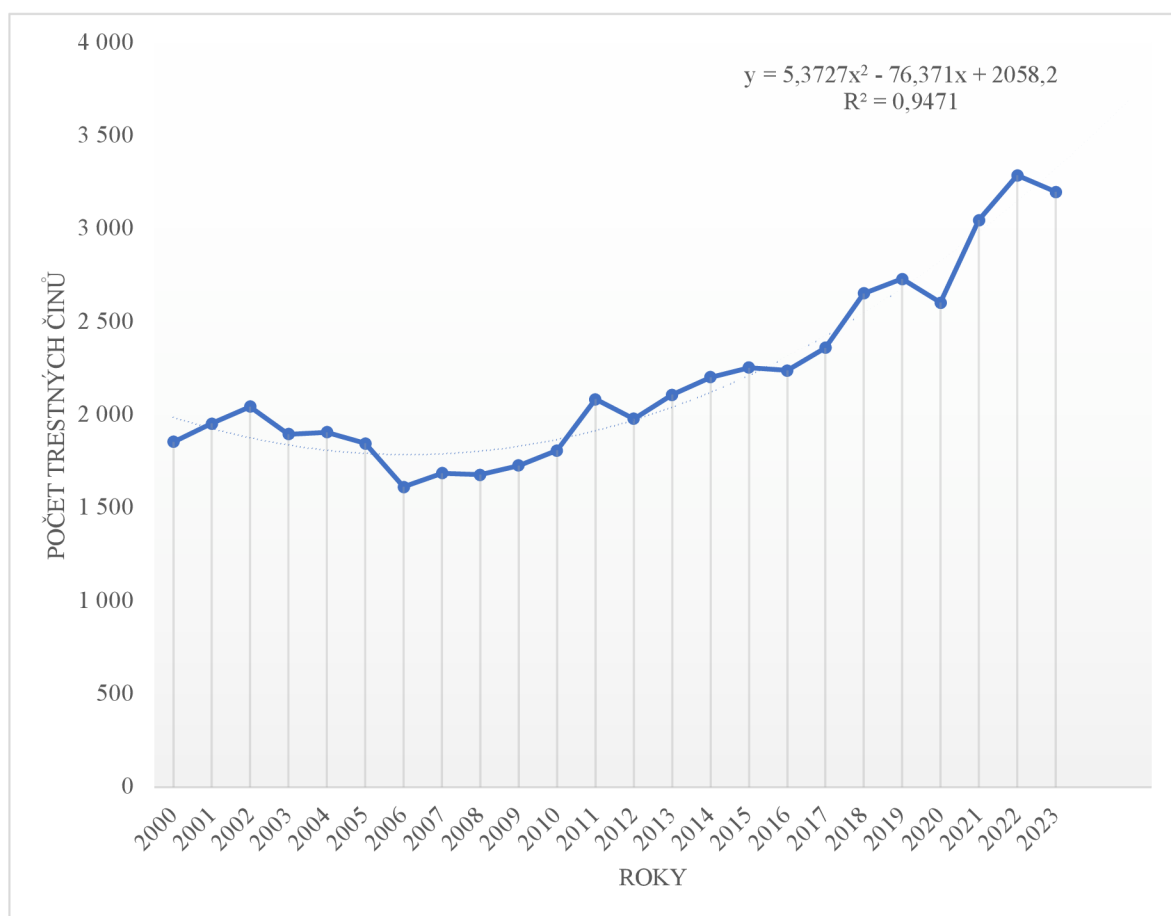
4.2.1 Prognóza mravnostní kriminality

Graf 4 zobrazuje vývoj případů mravnostní kriminality v průběhu let 2000 až 2023 s použitím kvadratické funkce. Hodnota indexu determinace je 0,9471 podle tabulky 20, což

ukazuje, že tento kvadratický model velmi přesně vystihuje trend v datech s téměř 95% přesností. Tato vysoká hodnota I^2 naznačuje, že model je velmi vhodný pro predikci budoucího vývoje mravnostní kriminality na základě dostupných dat. Uvedená kvadratická funkce je:

$$Tt = 5,3727t^2 - 76,371t + 2058,2 \quad (16)$$

Graf 4 Predikce vývoje mravnostní kriminality v ČR pro roky 2024-2025

Zdroj: Policie ČR, vlastní zpracování (2024)

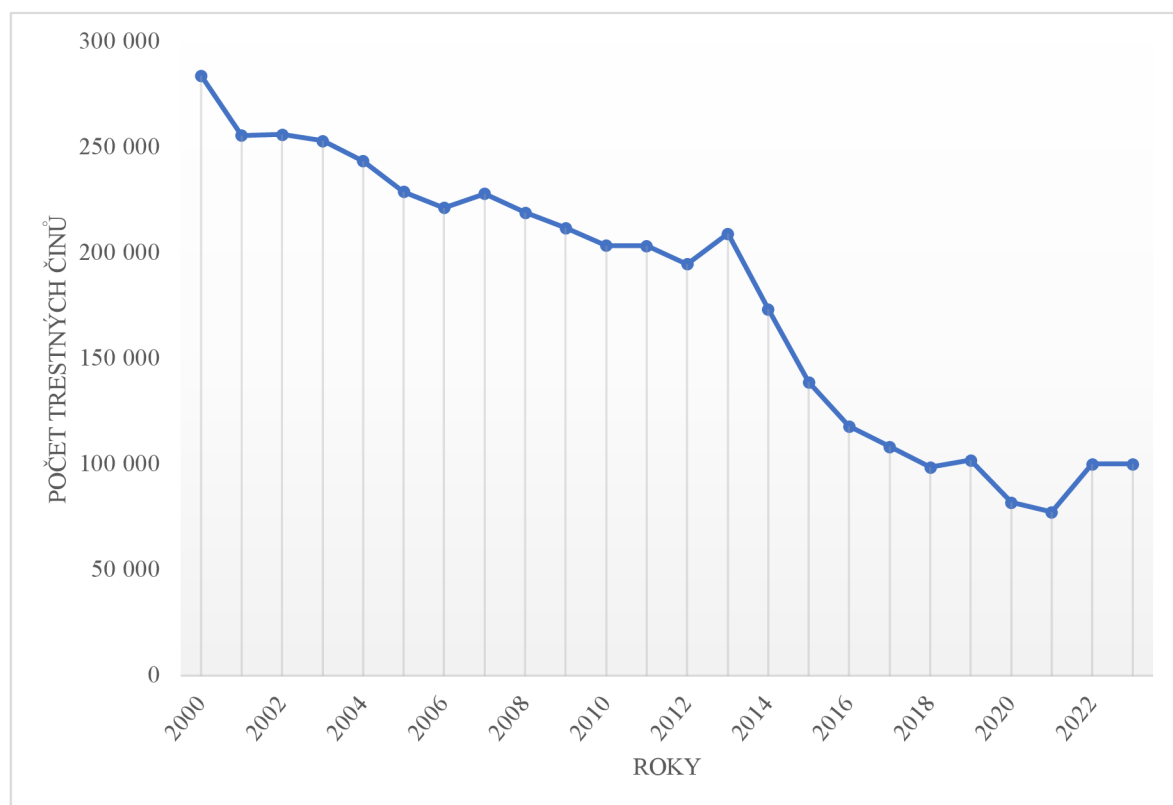
Podle předpovědi založené na kvadratické funkci můžeme očekávat nárůst mravnostní kriminality v České republice v roce 2024, kdy bodový odhad předpovídá 3 506 případů, a dále pak v roce 2025 s odhadem 3 704 případů. Tento vzestupný trend je konzistentní s obdobím po roce 2006, kde, kromě nepatrných výkyvů, data ukazují na celkový růst mravnostní kriminality. V důsledku pandemie došlo v roce 2020 k poklesu, ale poté docházelo dále k růstu až do roku 2023, kdy byl mírný pokles. Avšak vzhledem k

předpovědi se očekává, že tento pokles bude pouze dočasný a trend mravnostní kriminality se bude v následujících 2 letech opět zvyšovat.

4.3 Analýza vývoje majetkové kriminality na území České republiky

Vývoj majetkové kriminality v letech 2000-2023 na území České republiky je zaznamenán v grafu 5. Z tohoto grafu 5 je zřejmé, že majetková kriminalita v daném časovém rámci vykazuje sestupnou tendenci.

Graf 5 - Vývoj majetkové kriminality v ČR v letech 2000–2023

Zdroj: Policie ČR, vlastní zpracování (2024)

V průměru každý rok docházelo k poklesu trestných činů, což ilustruje průměrná absolutní diference [5], kterou lze najít v tabulce 14. Její hodnota, -7 666,46, odráží snížení počtu trestných činů mezi lety 2000 a 2023.

Rok 2001 se vyznačuje poklesem majetkové kriminality, kdy první absolutní diference [1] vykazuje pokles o 28 398 případů ve srovnání s rokem 2000. Koefficient růstu [3] pro tento rok je 90,01 %, což znamená pokles o 9,99 % ve srovnání s výchozím rokem.

Bazický index [4] tohoto roku je 90,01 %, což značí pokles o 9,99 % ve srovnání s rokem 2000. Rok 2002 ukazuje na mírný nárůst s první absolutní diferencí [1] o 411 případů. Koeficient růstu [3] je 100,16 %, indikující nárůst o 0,16 % oproti předchozímu roku. Bazický index [4] je 90,16 %, což naznačuje celkový pokles o 9,84 % oproti roku 2000. Největší pokles byl zaznamenán v roce 2014, kdy první absolutní diference [1] ukázala pokles o 35 740 trestných činů. Koeficient růstu [3] byl v tomto roce 82,93 %, což znamená pokles o 17,07 % ve srovnání s předchozím rokem. Bazický index [4] byl 61,07 %, což značí, že v porovnání s rokem 2000 byla majetková kriminalita nižší o 38,93 %. Nejmenší změnu v počtu trestných činů vykazuje rok 2011, kde první absolutní diference [1] je pouze -42, což značí velmi malou změnu. Koeficient růstu [3] 99,98 % a bazický index [4] 71,64 % toho roku naznačují, že se počet trestných činů téměř nezměnil. Největší růst nastal v roce 2022, kde první absolutní diference [1] je 22,621, což značí výrazný nárůst trestných činů ve srovnání s předchozím rokem. Koeficient růstu [3] pro tento rok byl 129,17 %, což ukazuje na značný nárůst o 29,17 % a bazický index [4] byl 35,24 %, což značí, že počet trestných činů byl vyšší o 35,24 % ve srovnání s rokem 2000.

V období mezi lety 2001 a 2012 bylo průměrné tempo růstu [6] majetkové kriminality 96,96 %, jak je vidět v tabulce 14, což signalizuje mírný pokles v počtu majetkových trestných činů, průměrně o 3,04 % ročně. Tento trend poklesu se ještě více prohloubil v letech 2013 až 2021, kdy průměrné tempo růstu [6] dosáhlo hodnoty 90,72 %. To značí, že v tomto období došlo každý rok průměrně k poklesu o 9,28 % ve srovnání s předchozím rokem. Tyto údaje poukazují na zesílení tempa poklesu majetkové kriminality v daném časovém rámci.

Rok 2023 představuje nárůst majetkové kriminality o 117 případů s první absolutní diferencí [1]. Druhá absolutní diference [2] ukazuje výrazný pokles o 22,504 případů ve srovnání s předchozím rokem. Koeficient růstu [3] pro rok 2023 je 100,12 %, což znamená mírný nárůst o 0,12 %. Bazický index [4] pro rok 2023 je 35,28 %, což ukazuje, že počet trestných činů majetkové kriminality byl o 64,72 % nižší než v roce 2000, a to i přes mírný nárůst zaznamenaný v tomto roce.

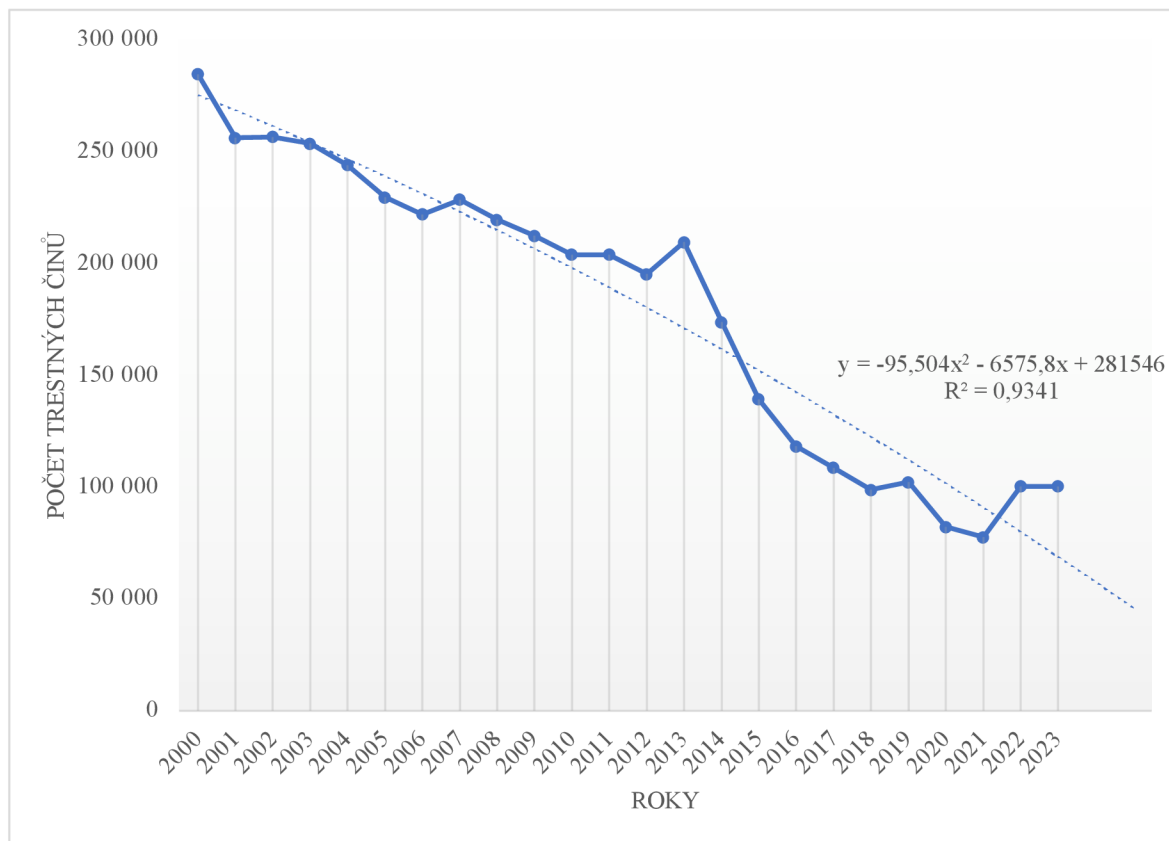
4.3.1 Prognóza majetkové kriminality

Graf 6 popisuje predikci majetkové kriminality na území České republiky pro roky 2024 a 2025. Vzhledem k vysoké hodnotě indexu determinace $I^2 = 0,9341$ v tabulce 21, která ukazuje, že vybraná kvadratická trendová funkce velmi dobře vystihuje dosavadní vývoj majetkové kriminality, byla pro prognózu použita tato funkce. Konkrétní trendová funkce má tvar:

$$Tt = -95,504t^2 - 6575,8t + 281546 \quad (17)$$

Index determinace 0,9341 znamená, že model kvadratické regrese vysvětluje 93,41 % variability sledovaných dat, což naznačuje vysokou spolehlivost predikce. Na základě této funkce je predikován pokračující pokles počtu majetkových trestných činů v daných letech.

Graf 6 Predikce vývoje majetkové kriminality v ČR pro roky 2024-2025

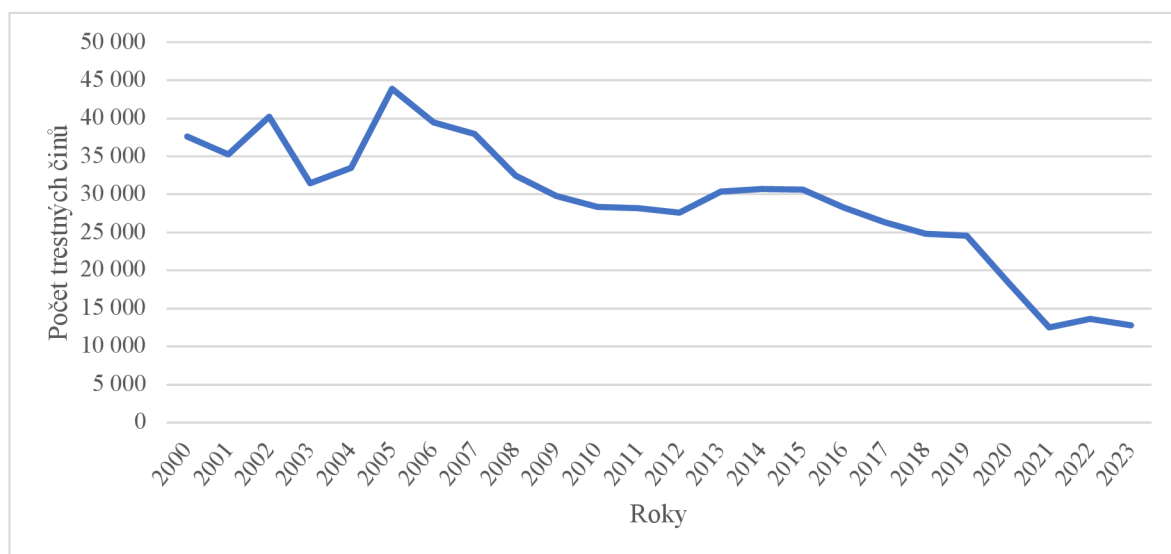
Zdroj: Policie ČR, vlastní zpracování (2024)

Z grafu 6 vyplývá, že by měla majetková kriminalita v ČR pro roky 2024 a 2025 pokračovat ve své klesající tendenci. Pro předpověď bodových odhadů byla využita kvadratická funkce uvedená v předchozí analýze. Výsledky pro budoucí období jsou prezentovány v tabulce 12. Podle bodového odhadu [7] v tabulce 6 je pro rok 2024 očekáván počet majetkových trestných činů ve výši 57 461 a pro rok 2025 je odhad počtu činů 46 014. Tyto odhady naznačují, že trend poklesu majetkové kriminality, který byl zaznamenán v minulých letech, by měl pokračovat. Na základě těchto bodových odhadů lze předpovězený klesající trend považovat za důvěryhodný, avšak je třeba mít na paměti, že předpovědi jsou vždy obklopeny určitou mírou nejistoty a mohou být ovlivněny různými nepředvídatelnými faktory.

4.4 Analýza vývoje hospodářské kriminality na území České republiky

Vývoj hospodářské kriminality v letech 2000–2023 na území České republiky je ilustrován grafem 7. Z uvedeného grafu vyplývá, že hospodářská kriminalita v tomto období sleduje sestupný trend.

Graf 7 - Vývoj hospodářské kriminality v ČR v letech 2000–2023

Zdroj: Policie ČR, vlastní zpracování (2024)

Tabulka 15 ukazuje, že v rozmezí let 2000 až 2023 dochází k poklesu počtu trestných činů. Tento trend je vyjádřen průměrnou absolutní diferencí [5] s hodnotou -1 036,13, což naznačuje, že ročně došlo k průměrnému snížení trestných činů o 1 036,13.

V roce 2003 došlo k největšímu poklesu, kdy první absolutní diference [1] indikovala snížení o 8 961 případů a koeficient růstu [3] dosáhl pouze 74,04 %, odrazujíc pokles o více než čtvrtinu ve srovnání s předchozím rokem. Oproti tomu rok 2005 představoval období s nejmenším počtem změn, kde první absolutní diference [1] činila pouze 2 013 případů a koeficient růstu [3] byl 106,40 %, což signalizuje jen mírný nárůst. Na druhé straně spektra v roce 2008 zaznamenáváme další významný pokles s první absolutní diferencí [1] -5 500 a koeficientem růstu [3] 85,50 %, ukazujíc na pokles téměř o patnáct procent. Zajímavým rokem je 2014, kde druhá absolutní diference [2] 3 388 případů ukazuje na zvýšenou dynamiku změn, ačkoli celkový trend zůstává poklesový. Rok 2016 přináší znatelný pokles o 3 110 případů, což se odráží v koeficientu růstu [3] 92,45 % a naznačuje pokračující trend snižování počtu trestných činů. Do roku 2023 vidíme, že hospodářská kriminalita vykázala první absolutní diferencí [1] 872, což značí malý nárůst. Nicméně druhá absolutní diference [2] -1 999 případů a koeficient růstu [3] 93,61 % naznačují, že vývoj hospodářské kriminality má tendenci k poklesu, i když není tak prudký jako v některých předchozích letech. Bazický index [4] 33,92 % potvrzuje, že v dlouhodobém horizontu kriminalita v této kategorii významně klesla oproti výchozímu roku 2000.

V období 2001 až 2012 zaznamenala hospodářská kriminalita průměrné tempo růstu [6] 98,40 %, což indikuje jen mírný pokles v počtu hospodářských trestných činů, průměrně o 1,60 % ročně. Avšak v letech 2013 až 2021 se situace výrazně změnila, kdy průměrné tempo růstu [6] pokleslo na 88,90 %. To ukazuje na průměrný roční pokles hospodářských trestných činů o 11,10 %, což je výraznější než v předchozím sledovaném období. Tento výrazný pokles v druhém období lze částečně přičíst dopadu pandemie Covid-19, která měla značný vliv na celkový pokles hospodářské kriminality, podobně jako to bylo pozorováno u majetkové kriminality. Zřejmě restriktivní opatření a změny ve společenském a ekonomickém chování měly významný dopad na tento druh kriminality.

Celkově tato data ukazují, že přestože v určitých letech došlo k nárůstu, dlouhodobý trend hospodářské kriminality je sestupný.

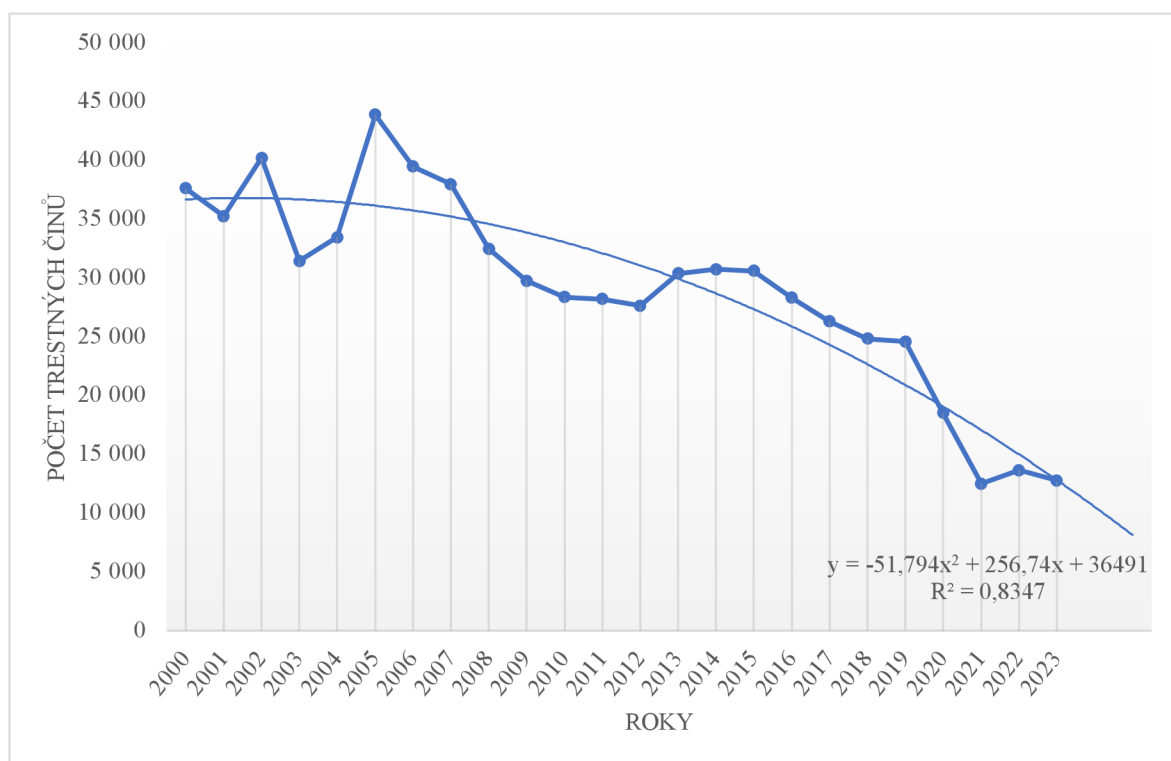
4.4.1 Prognóza hospodářské kriminality

Graf 8 prezentuje predikci hospodářské kriminality v České republice pro roky 2024 a 2025. K prognózování byla použita kvadratická funkce, která je vyjádřena rovnicí:

$$T_t = -51,794t^2 + 256,74t + 36491 \quad (18)$$

V tabulce 22 s indexem determinace $I^2 = 0,8347$ naznačuje, že model dobře vysvětluje variabilitu dat s přesností téměř 83,47 %.

Graf 8 Predikce vývoje hospodářské kriminality v ČR pro roky 2024-2025

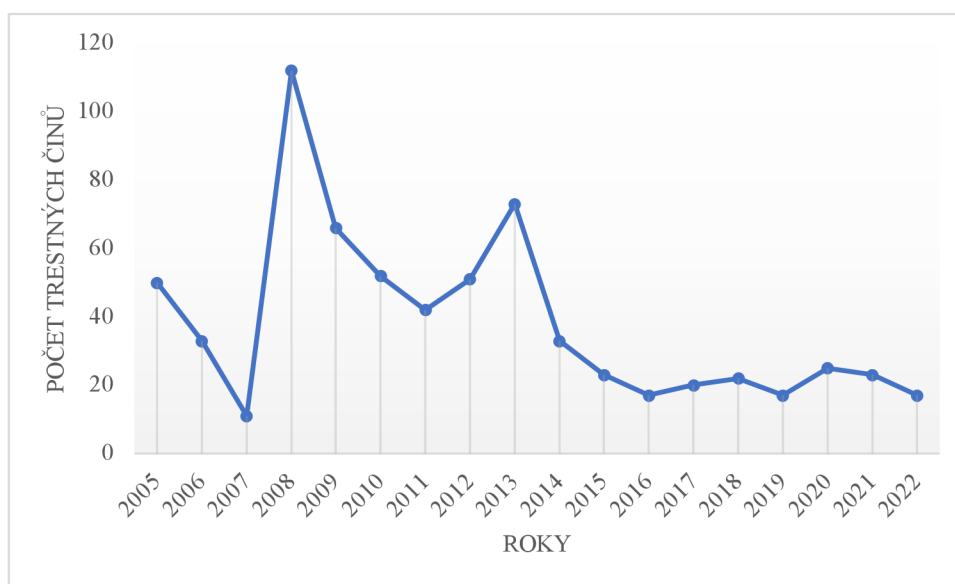
Zdroj: Policie ČR, vlastní zpracování (2024)

Tato funkce předpovídá u grafu 8 počet hospodářských trestných činů na úrovni 10 538 pro rok 2024 a pokles na 8 153 pro rok 2025. Pokles ve sledovaných letech reflektuje celkovou tendenci, která je patrná v datech z předešlých let, kde dochází k dlouhodobému snižování počtu zaznamenaných hospodářských trestných činů.

4.5 Analýza vývoje počtu odsouzených ve věkové skupině 15–18 let

Analýza vývoje počtu odsouzených osob ve věkové skupině 15–18 let na území České republiky je dokumentována v grafu 9. Z tohoto grafu vyplývá, že v období let 2005 až 2022 lze u této věkové kategorie pozorovat převážně klesající trend počtu odsouzených, ačkoliv jsou zaznamenány některé výjimky, kdy došlo ke krátkodobému nárůstu.

Graf 9 - Vývoj odsouzených ve věkové skupině v letech 15-18 let v ČR v letech 2005–2022

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování (2024)

Tabulka 9 odráží, že v období mezi lety 2005 a 2022 došlo k poklesu počtu trestných činů. Tento vývoj je zřetelný z průměrné absolutní diference [5], která dosahuje hodnoty - 1,94, což poukazuje na to, že v průměru každý rok klesl počet trestných činů skoro o 2.

Rok 2006 zaznamenal výrazný pokles o 17 odsouzených, což je indikováno první absolutní diferencí [1] a koeficientem růstu [3] 66,00 %, což naznačuje pokles o 34 % oproti roku 2005. Bazický index [4] pro tento rok je 66,00 %.

Rok 2008 přináší výrazný obrat s nárůstem o 101 odsouzených a druhou absolutní diferencí [2] 123. Koeficient růstu [3] 1018,18 % a bazický index [4] 224,00 % odhalují dramatické zvýšení počtu odsouzených. Rok 2014 je dalším významným rokem, kdy počet odsouzených klesl o 40 na 33, což je reflektováno koeficientem růstu [3] 45,21 % a bazickým indexem

[4] 66,00 %, což značí pokles zpět na úroveň roku 2006. Pro rok 2021 ukazují data na další pokles počtu odsouzených osob ve věkové skupině 15-18 let, kdy první absolutní diference [1] je -2. Koeficient růstu [3] pro tento rok je 92,00 %, což odráží pokles o 8,00 % ve srovnání s předchozím rokem. Bazický index [4] pro rok 2021 je 46,00 %, což znamená, že počet odsouzených v této věkové skupině byl téměř o polovinu nižší než v základním roce 2005.

V období 2009 až 2013 dosáhlo průměrné tempo růstu [6] počtu odsouzených ve věkové kategorii 15-18 let hodnoty 96,61 %, což ukazuje na pokles počtu odsouzených mladistvých, průměrně o 3,39 % ročně. Ve sledovaném následujícím období 2014 až 2022 se pokles ještě prohloubil, kdy průměrné tempo růstu [6] kleslo na 91,54 %. To znamená, že průměrný roční pokles počtu odsouzených mladistvých v této věkové skupině byl zhruba 8,46 %.

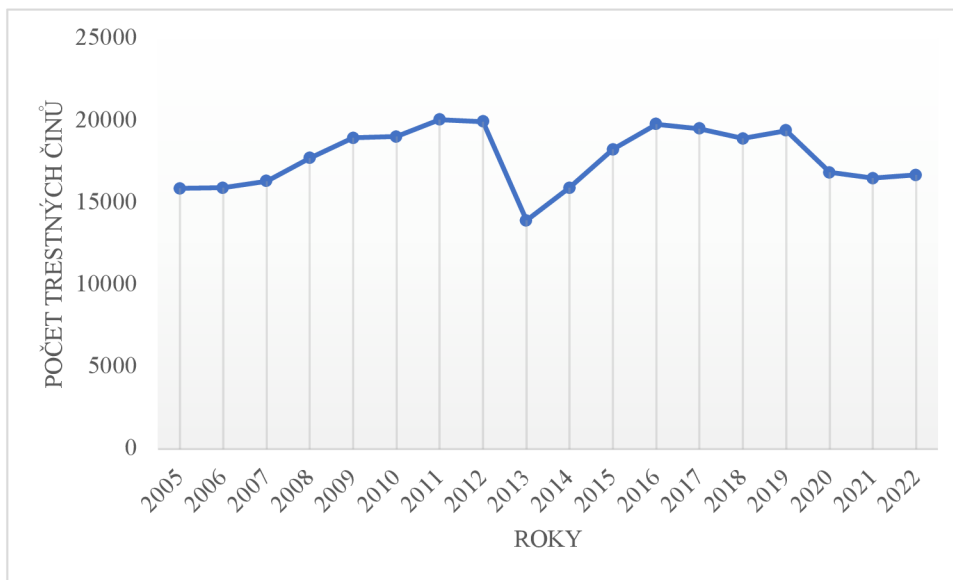
Tento výraznější pokles v druhém období může odrážet různé faktory, včetně zlepšení preventivních programů cílených na mladistvé, efektivnějšího zásahu sociálních a vzdělávacích institucí, nebo změn v legislativě a soudní praxi, které mohou preferovat alternativní tresty před trestem odnětí svobody pro mladistvé delikventy.

Celkově lze z dat vyčíst, že počet odsouzených mladistvých v této věkové kategorii vykazuje tendenci k poklesu během sledovaného období, s několika lety výraznějších změn. Výrazné zvýšení v roce 2008 může být výsledkem specifických událostí nebo změn v politice trestání mladistvých, zatímco obecný trend naznačuje zlepšení v oblasti prevence mladistvé kriminality nebo změny v systému trestní justice.

4.6 Analýza vývoje počtu odsouzených ve věkové skupině 19–60 let

Analýza vývoje počtu odsouzených osob ve věkové skupině 19–60 let na území České republiky je prezentována v grafu 10. Z analýzy tohoto grafu je patrné, že v období let 2005 až 2022 existuje v této věkové kategorii spíše růstové tempo počtu odsouzených, přestože se objevují výjimky signalizující dočasné poklesy.

Graf 10 - Vývoj odsouzených ve věkové skupině v letech 19-60 v ČR v letech 2005–2022

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování (2024)

Tabulka 10 odhaluje, že v průběhu sledovaného časového úseku došlo k průměrnému nárůstu hodnoty sledovaného ukazatele. Tento vzestup je kvantifikován hodnotou průměrné absolutní diference [5], která je 48,59, svědčící o tom, že každoročně docházelo k průměrnému zvýšení dané hodnoty o 48,59.

Rok 2006 přinesl minimální nárůst s první absolutní diferencí [1] 42 trestných činů, což je koeficient růstu [3] 100,26 %, a bazický index [4] 100,26 %, což naznačuje mírný růst oproti výchozímu roku. Rok 2008 byl výrazným rokem s jedním z největších nárůstů, kdy první absolutní diference [1] byla 1,395 a koeficient růstu [3] 108,54 %, což představuje významný nárůst počtu trestných činů, což se odráží v bazickém indexu [4] 111,65 %. Rok 2013 zaznamenal značný pokles s první absolutní diferencí [1] -6,016, což je největší pokles v daném období. Koeficient růstu [3] se snížil na 69,85 % a bazický index [4] klesl na 87,74 %. Rok 2014 ukazuje na rychlé zotavení s nárůstem první absolutní diference [1] o 1,992 a druhou absolutní diferencí [2] 8,008, což naznačuje významné změny oproti předchozímu roku. Koeficient růstu [3] byl 114,29 % a bazický index [4] se vrátil na 100,28 %, což je srovnatelné s výchozím rokem 2005. V letech 2015 a 2016 byl pozorován další nárůst, s koeficienty růstu [3] 114,68 % a 108,44 % a bazickými indexy [4] 115,00 % a 124,70 %, což signalizuje další růst trestné činnosti v této věkové skupině. Rok 2020 přinesl dramatický

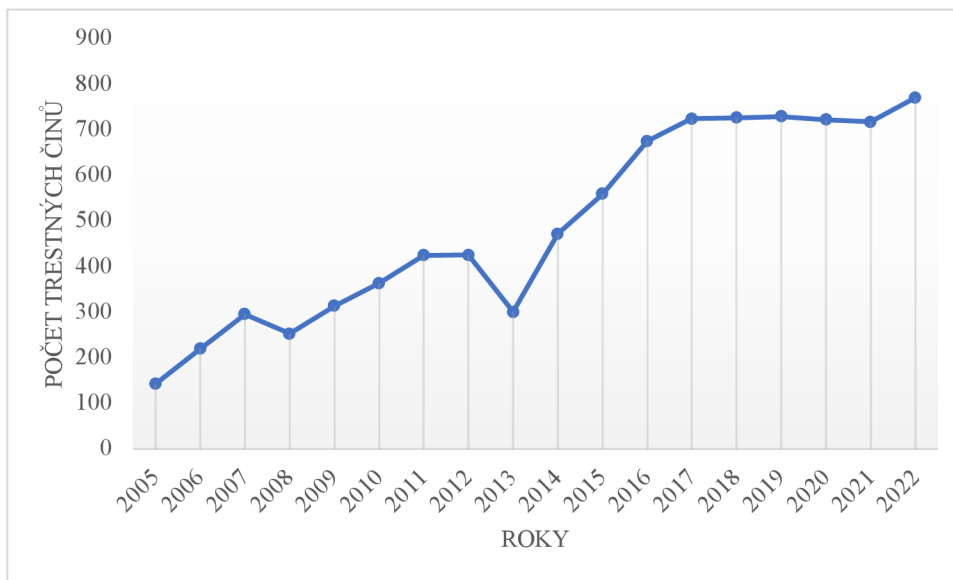
pokles s první absolutní diferencí [1] -2,544, což je odrazem dopadu pandemie COVID-19, s koeficientem růstu [3] 86,89 % a bazickým indexem [4] 106,17 %, což značí pokles trestné činnosti v této věkové kategorii. Pro poslední dostupný rok 2021 data ukazují, že počet trestných činů spáchaných dospělými osobami ve věku 19 až 60 let klesl o 362 případů, což je zachyceno první absolutní diferencí [1]. Koeficient růstu [3] pro rok 2022 je 97,85 %, což znamená pokles o 2,15 % ve srovnání s předchozím rokem 2020. Bazický index [4] 103,89 % naznačuje, že i přes tento pokles byl počet trestných činů v roce 2021 o 3,89 % vyšší než v základním roce 2005.

V období 2006 až 2012 byl průměrné tempo růstu [6] počtu odsouzených věkem od 19 do 60 let 103,37 %, což naznačuje mírný nárůst počtu odsouzených dospělých, průměrně o 3,37 % ročně. V následujícím sledovaném období 2013 až 2021 se tento trend zmírnil, kdy průměrné tempo růstu [6] kleslo na 98,90 %. To znamená, že průměrný roční nárůst počtu odsouzených dospělých se snížil na přibližně 1,10 %.

4.7 Analýza vývoje počtu odsouzených ve věkové skupině 61 a více let

Analýza vývoje počtu odsouzených osob ve věkové skupině 61 let a více na území České republiky je zachycena v grafu 11. Tento graf ukazuje, že v rozmezí let 2005 až 2022 došlo v této věkové kategorii k viditelnému růstu počtu odsouzených osob ve srovnání s vývojem ve skupině 19–60 let.

Graf 11 - Vývoj odsouzených ve věkové skupině v letech 61 a více v ČR v letech 2005–2022

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování (2024)

Tabulka 11 odhaluje, že během monitorovaného období došlo k průměrnému zvýšení hodnoty zkoumaného jevu. Tento trend lze vyčíst z průměrné absolutní diference [5], jež činí 36,94, což ukazuje, že hodnota se každý rok průměrně zvyšovala o 36,94.

Rok 2006 přinesl výrazný nárůst počtu trestných činů, kdy první absolutní diference [1] byla 77, což představuje značné zvýšení oproti předchozímu roku. Koeficient růstu [3] byl 153,85 % a bazický index [4] byl 153,85 %, což značí více než 50% nárůst oproti výchozímu roku 2005. Rok 2008 zaznamenal výrazný pokles o 43 trestných činů, což je zaznamenáno v první absolutní diferenci [1], a koeficient růstu [3] klesl na 85,47 %, což ukazuje pokles po dvou letech růstu. Rok 2013 je patrným mezníkem, kdy došlo k signifikantnímu poklesu počtu trestných činů o 125, jak je vidět z první absolutní diference [1]. Koeficient růstu [3] byl 70,66 % a bazický index [4] klesl na 210,49 %, což ukazuje výrazný pokles oproti předchozím letům. Další významný nárůst byl zaznamenán v roce 2014, kde první absolutní diference [1] 171 a druhá absolutní diference [2] 296 ukazují na značnou změnu dynamiky, s koeficientem růstu [3] 156,81 %, což je jeden z nejvýraznějších nárůstů v daném období.

Roky 2019 až 2021 ukazují na stabilizaci s mírnými změnami v počtu trestných činů, kde koeficienty růstu [3] se pohybují kolem 100 %, což ukazuje na relativní stabilitu počtu trestných činů v této věkové kategorii.

V období od roku 2006 do roku 2012 bylo průměrné tempo růstu počtu odsouzených ve věku od 19 do 60 let 118,70 %. To naznačuje mírný nárůst počtu odsouzených dospělých, průměrně o 18,70 % ročně. Nicméně v následujícím období, od roku 2013 do roku 2020, tento trend zpomalil, když průměrné tempo růstu kleslo na 108,12 %. To ukazuje, že průměrný roční nárůst počtu odsouzených dospělých se snížil na přibližně 8,12 %.

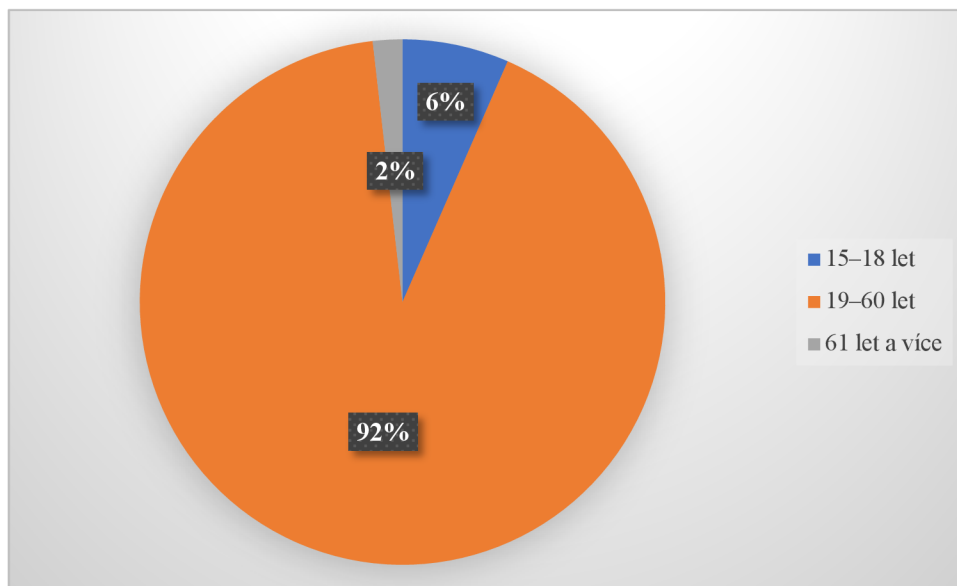
Tato data ukazují, že věková skupina osob starších než 60 let prošla v průběhu let různými fázemi vzestupů a poklesů v počtu trestných činů, s obdobími značného nárůstu i poklesu, což odráží možné změny v sociálních faktorech, včetně demografických trendů.

4.8 Struktura podílů pachatelů dle věku v ČR v roce 2022

Klíčovým rokem pro analýzu trendů kriminality je rok 2022. Tento rok byl vybrán záměrně, jelikož poskytuje nejnovější dostupná data od Českého statistického úřadu. Výběr tohoto konkrétního období zajišťuje, že naše zjištění a doporučení jsou založena na aktuálních informacích, což je nezbytné pro přesnost a relevanci výsledků. Analýza dat z roku 2022 umožňuje odhalit nedávné vzorce a dynamiku kriminality, které jsou klíčové pro efektivní vytváření preventivních opatření a strategií pro blízkou budoucnost. Data byla použita z předchozí části ale pouze za rok 2022.

4.9 Struktura podílů pachatelů dle věku v násilné kriminalitě

Graf 12 - Struktura podílů pachatelů dle věku v násilné kriminalitě v ČR v roce 2022

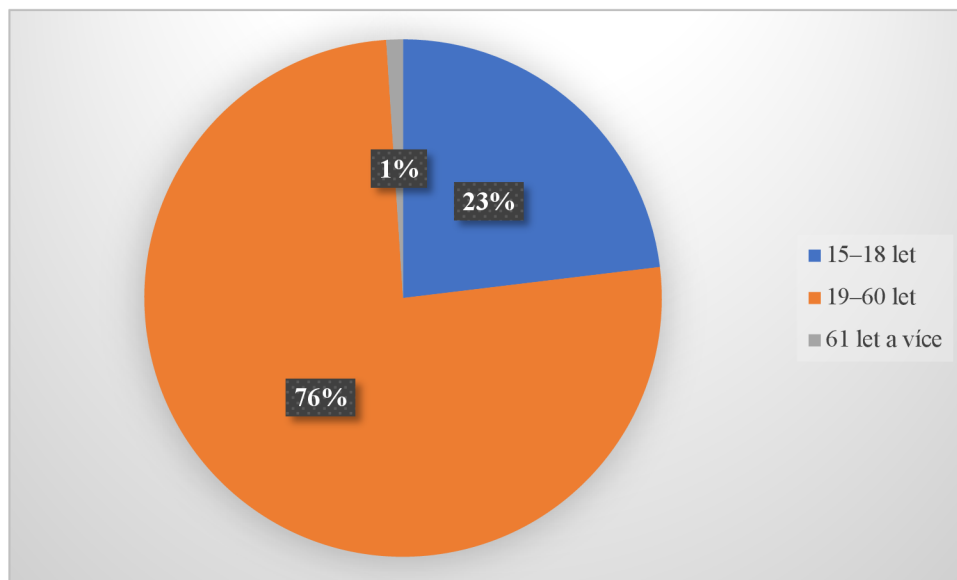

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování (2024)

Podle grafu pro rok 2022 je rozdělení pachatelů násilných trestných činů podle věku následující: věková skupina 15–18 let tvoří 2 %, což představuje výrazně menší podíl na celkovém počtu násilných trestných činů. Dominantní skupinou jsou jedinci ve věku 19–60 let s podílem 92 %, což naznačuje, že nejvyšší frekvence násilných trestných činů je v této věkové kategorii, což může být dáno její fyzickou schopností a významnou demografickou zástupností v populaci. Osoby starší 61 let jsou zastoupeny 6 %, což svědčí o jejich menším podílu na celkovém množství násilných činů, což může odrážet nižší fyzickou schopnost nebo menší tendenci k násilným konfliktům.

4.10 Struktura podílů pachatelů dle věku v mravnostní kriminalitě

Graf 13 - Struktura podílů pachatelů dle věku v mravnostní kriminalitě v ČR v roce 2022

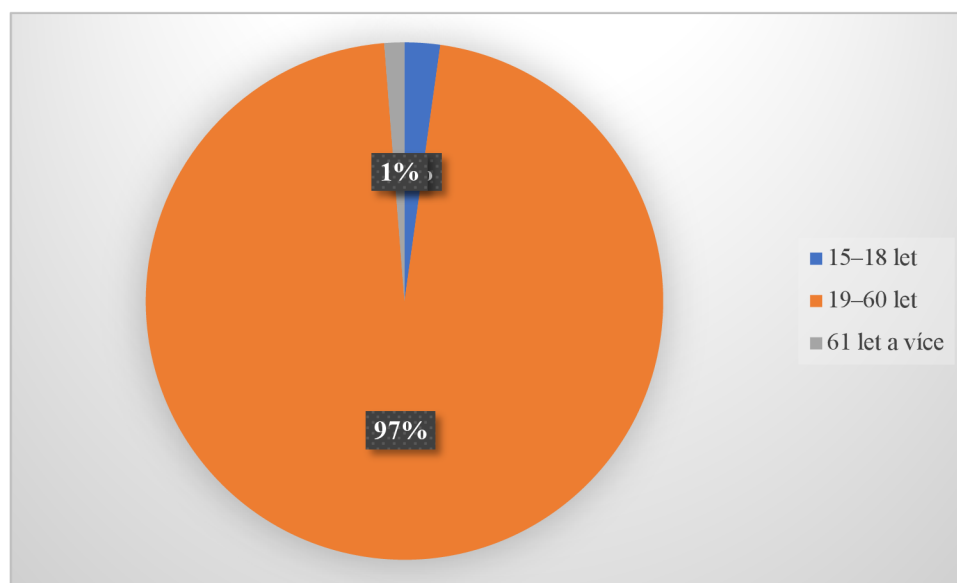
Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování (2024)

Podle grafu 13 z roku 2022 týkajícího se mravnostní kriminality je rozdělení pachatelů podle věkových skupin následující: mladiství ve věku 15–18 let tvoří 1 % s celkem 178 případy. Výrazně největší podíl mají osoby ve věku 19–60 let, které představují 76 % všech případů s 585 pachateli. Starší osoby nad 61 let mají na celkovém počtu jen 23 %, což odpovídá 8 případům.

Tato distribuce jasně ukazuje, že mravnostní kriminalita je převážně spojena s dospělými v produktivním věku. Větší výšeč grafu pro tuto věkovou skupinu vizuálně zvýrazňuje její dominantní zastoupení v celkovém počtu mravnostních trestných činů. Mladiství, přestože tvoří menší podíl, představují stále znatelnou část pachatelů, zatímco starší populace je zastoupena pouze minimálně. Tento trend může odrážet větší příležitosti nebo motivaci k takovým činům, které jsou spojeny s věkem a sociálními faktory.

4.11 Struktura podílů pachatelů dle věku v majetkové kriminalitě

Graf 14 - Struktura podílů pachatelů dle věku v majetkové kriminalitě v ČR v roce 2022

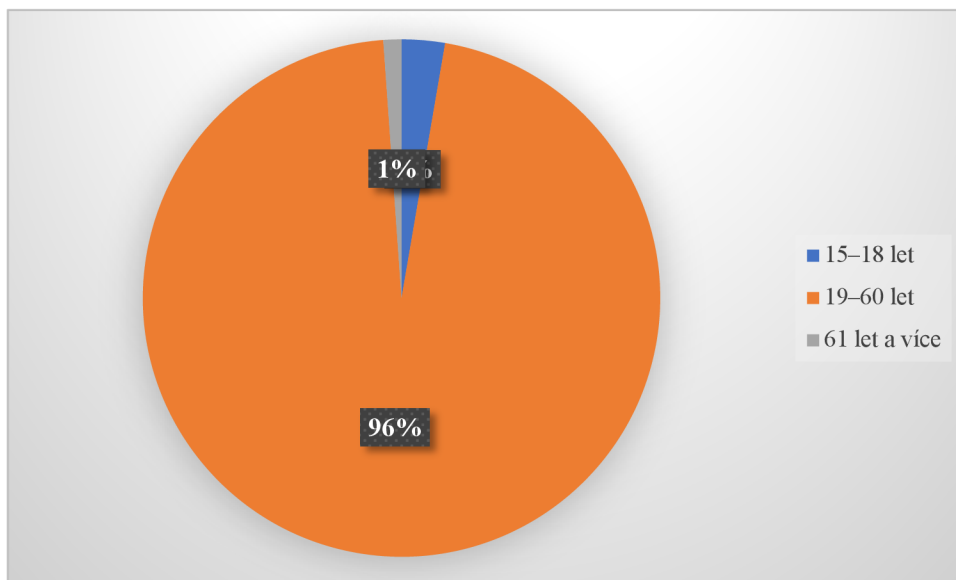
Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování (2024)

Podle grafu 14 z roku 2022 o majetkové kriminalitě je zde rozdělení pachatelů podle věku: věková skupina 15–18 let tvoří 1 %, což odpovídá 329 případům. Největší podíl pachatelů spadá do věkové kategorie 19–60 let s 97 %, což je 14 338 případů. Věková skupina nad 61 let je zastoupena 2 %, což je 186 případů.

Data naznačují, že majetková kriminalita je převážně spojena s dospělými v produktivním věku, kteří jsou vzhledem ke své větší pravděpodobnosti zapojení do pracovního trhu či jiných ekonomických aktivit výrazně více zastoupeni mezi pachateli. Mladiství, ač tvoří jen malou část, představují stále důležitou skupinu pro preventivní opatření. Starší populace nad 65 let představuje podíl, který je relativně malý, ale neměnný ve srovnání s jinými typy kriminality, což poukazuje na možnost jejich zapojení do majetkových deliktů, i když v méně značné míře než střední věková skupina.

4.12 Struktura podílů pachatelů dle věku v hospodářské kriminalitě

Graf 15 - Struktura podílů pachatelů dle věku v hospodářské kriminalitě v ČR v roce 2022

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování (2024)

Z grafu 15 lze vyčíst, že v rámci hospodářské kriminality v roce 2022 mají jednotlivé věkové skupiny následující zastoupení: mladiství ve věkové skupině 15–18 let tvoří 1 %, což odpovídá 72 případům. Významná většina, 96 % případů hospodářské kriminality, připadá na věkovou skupinu 19–60 let, což je 2 562 případů. Skupina 61 let a více má podíl 3 %, což odpovídá 30 případům.

Tato distribuce naznačuje, že hospodářská kriminalita je převážně doménou dospělých v produktivním věku, kteří se díky svým zkušenostem a pozicím v pracovním prostředí mohou snadněji zapojit do těchto typů deliktů. Oproti tomu mladiství a starší obyvatelstvo představují pouze marginální část pachatelů, což může souviset s omezenými možnostmi nebo motivací v těchto věkových kohortách.

5 Zhodnocení výsledků

5.1 Zhodnocení výsledků analýzy vývoje kriminality podle druhu kriminality

V letech 2000 až 2023 Česká republika zažila dlouhodobý pokles násilné kriminality, což vyvrcholilo výrazným poklesem v roce 2020, způsobeným omezeními spojenými s pandemií COVID-19. Přestože data ukazují na obnovený nárůst v roce 2022, což by mohlo být částečně ovlivněno sociálně-ekonomickými dopady války mezi Ruskem a Ukrajinou a přílivem ukrajinských uprchlíků do České republiky, v roce 2023 se trend opět obrátil a násilná kriminalita začala klesat. Tento pokles se očekává i v nadcházejících letech podle prognóz, které predikují další snižování počtu násilných trestných činů.

V reakci na tyto vývoje je nezbytné udržet a dále rozvíjet preventivní strategie a opatření, s cílem předcházet nárůstu kriminality v souvislosti s rychlými sociálními a ekonomickými změnami. To zahrnuje zintenzivnění výzkumu a analýzy rizikových faktorů, které mohou vést k násilné trestné činnosti, a přizpůsobení preventivních programů nově vzniklým potřebám. Současná situace, ovlivněná válkou v Ukrajině, která přivedla do země velký počet uprchlíků, představuje specifické výzvy v oblastech sociální integrace a bezpečnosti. To může být jedním z faktorů, který přispěl k dočasnému zvýšení počtu násilných trestných činů v roce 2022. Přestože se v roce 2023 trend opět obrátil směrem k poklesu, je důležité nejen reagovat na aktuální výzvy, ale také proaktivně přistupovat k předcházení potenciálním budoucím problémům.

V období let 2000 až 2023 byl v České republice pozorován růst mravnostní kriminality, přičemž v roce 2021 a 2022 došlo k obzvláště zřetelnému nárůstu, který mohl být ovlivněn sociálními a ekonomickými dopady válečného konfliktu na Ukrajině a následným přílivem ukrajinských uprchlíků. Nicméně, počáteční data z roku 2023 naznačují, že mravnostní kriminalita opět začíná klesat a tento trend by měl podle prognóz pokračovat i v následujících letech. Pro rok 2024 se odhaduje počet mravnostních trestných činů na 3 506 a pro rok 2025 na 3 704.

Vzhledem k těmto vývojem je nutné udržovat a rozvíjet stávající opatření pro prevenci mravnostní kriminality a přizpůsobovat je nově vznikajícím potřebám a rizikovým faktorům, aby se udržel klesající trend. Zvláště je třeba se zaměřit na sociální integraci a zabezpečení obětí, především v kontextu aktuálních migračních trendů.

Majetková kriminalita v České republice vykazovala v letech 2000 až 2023 obecný sestupný trend, nicméně data naznačují mírný vzestupný výkyv v roce 2021, což by mohlo korespondovat s nástupem války na Ukrajině. Avšak příčiny tohoto nárůstu mohou být mnohotvárné, a ne nutně přímo spojené s válkou. Technologický rozvoj hraje v majetkové kriminalitě dvojí roli – na jedné straně usnadňuje podvodníkům provádět sofistikovanější podvody, na straně druhé poskytuje nástroje pro lepší ochranu proti těmto trestným činům. Z poskytnutých dat je zřejmé, že v roce 2023 nedošlo k očekávanému poklesu majetkové kriminality, ale naopak k mírnému zvýšení na 100 300 trestných činů. Tato stabilizace počtu trestných činů po výrazném poklesu v předchozích letech naznačuje možnou změnu trendu. Prognózy nicméně ukazují, že v roce 2024 a 2025 by mělo dojít k poklesu trestných činů na 57 461 a 46 015 případů, což by odráželo pokračování dlouhodobého trendu snižování majetkové kriminality.

Vzhledem k těmto vývojem je důležité, aby se preventivní opatření zaměřila na posílení ochranných mechanismů a osvětu veřejnosti o rizicích. V oblasti technologií by měly být podporovány inovace, které pomáhají předcházet kriminalitě, jako jsou lepší bezpečnostní protokoly a monitorovací systémy. Zároveň by mělo dojít k zesílení práce policejních a justičních orgánů ve spolupráci s finančními institucemi, aby se efektivně odhalovaly a trestaly podvody a zneužívání.

V období let 2000 až 2023 bylo v České republice zaznamenáno snižování počtu hospodářských trestných činů. Data odhalují, že ačkoliv do roku 2020 pokles byl konzistentní, v letech 2021 a 2022 došlo k mírnému nárůstu, který může souviset s globálními socioekonomickými dopady války na Ukrajině. Nicméně, z počátečních dat za rok 2023 vyplývá, že se počet hospodářských trestných činů opět snižuje a prognózy naznačují, že tento trend bude pokračovat. Očekává se, že v roce 2024 dosáhne počet trestných činů 10 538,25 a v roce 2025 se sníží na 8 153,5.

V reakci na tyto vývoje je důležité dále rozvíjet a zlepšovat preventivní strategie, které by se měly soustředit na využití pokročilých technologií pro boj proti podvodům a na posílení ochrany proti nim. Zároveň je nezbytné zvýšit osvětu veřejnosti a podniků o rizicích a o nejnovějších bezpečnostních metodách. Důležitá je také spolupráce mezi státními orgány a soukromým sektorem pro efektivní detekci a reakci na hospodářské trestné činy.

5.2 Zhodnocení výsledků analýzy vývoje kriminality podle věkových skupin

V období 2005 až 2022 se počet odsouzených osob ve věkové kategorii 15-18 let v České republice vyznačoval celkovým poklesem s výjimkou výrazného nárůstu v roce 2008. Po tomto vrcholu následoval pokles, který vykazoval určitou stabilizaci od roku 2017. Specifické příčiny výkyvů nejsou z dat přímo zřejmé, nicméně tyto fluktuace mohou odrážet efekt preventivních opatření, změny v legislativě nebo sociálních faktorech ovlivňující mladistvé. Důležité je pokračovat v cílené práci s mládeží a preventivních programech, aby se podpořila pozitivní tendence a předcházelo rizikovému chování.

Dále věková skupina 19-60 let v České republice vykazovala většinou stabilní počet trestných činů s mírným rostoucím trendem, a to i přes výrazné výkyvy v některých letech. Zvláštní pozornost si zaslouží rok 2013, kdy došlo k markantnímu poklesu trestné činnosti, s odhadem první absolutní difference o 6 016 trestných činů oproti roku 2012. Tato značná změna mohla být ovlivněna řadou faktorů, včetně sociálních iniciativ, změn v legislativě nebo zlepšením metod odhalování a zaznamenávání trestné činnosti.

V poslední řadě se počet odsouzených osob ve věkové skupině 61 let a starších v České republice zvyšoval. Tento trend může souviset s demografickým stárnutím populace, kdy procento starších osob v rámci celkové populace narůstá. Růst počtu odsouzených v této věkové skupině by také mohl odrážet zvýšenou zranitelnost starších osob, kteří mohou být častěji terčem kriminality.

5.3 Zhodnocení výsledků u struktury odsouzených podle věkových skupin

Rok 2022 představuje v analýze trendů kriminality v České republice klíčové období, neboť nabízí nejaktuálnější data, která jsou zásadní pro identifikaci nedávných vzorců a

dynamiky kriminality. V tomto roce bylo zjištěno, že ve všech kategoriích kriminality – násilné, mravnostní, majetkové a hospodářské – má nejvyšší zastoupení věková skupina 19–60 let. Toto zjištění není překvapující, vzhledem k demografickému rozložení populace. Nicméně, zvláštní pozornost byla věnována mravnostní kriminalitě, kde byl zaznamenán relativně větší podíl pachatelů ve věkové skupině 15–18 let ve srovnání s ostatními typy kriminality.

Výsledky analýzy naznačují, že pro zlepšení situace a snížení počtu trestných činů je třeba zintenzivnit vzdělávací a preventivní programy, které cílí na mladistvé, aby se snížila pravděpodobnost jejich zapojení do kriminality, zvláště v oblasti mravnostní kriminality.

6 Závěr

Cílem této bakalářské práce bylo prozkoumat dlouhodobé trendy vývoje celkové, násilné, mravnostní, majetkové a hospodářské kriminality na území České republiky v období let 2000-2023. Dílčí cíl práce spočíval ve vytvoření předpovědi na základě analýzy minulého vývoje. Při konstrukci předpovědi byly využity statistické metody, včetně kvadratické funkce, které předpovídaly další pokles v oblasti násilné, majetkové a hospodářské kriminality. Mezi hlavní příčiny tohoto poklesu patří nízká míra nezaměstnanosti, dobrá ekonomická situace státu, a rozvoj a zlepšování preventivních opatření, včetně využití kamerových systémů. Mravnostní kriminalita byla jedinou oblastí, kde byl předpovězen nárůst, což reflektuje trend posledních let. Tento růst je částečně přisuzována rozšíření mobilních technologií a internetu, vedoucí k rizikovému chování zejména mezi mladými lidmi v prostředí sociálních sítí bez adekvátní rodičovské kontroly.

Analýza ukázala, že většinu typů kriminality dominuje věková skupina 19-60 let. Zajímavým zjištěním byl výrazný pokles počtu trestných činů v roce 2020, což bylo spojeno s opatřeními proti šíření COVID-19, ukazující, jak mohou vnější sociální a ekonomické faktory ovlivnit kriminalitu. Analýza také ukázala, že největší pokles byl zaznamenán u majetkové kriminality. Tento pokles však byl následován obnoveným nárůstem v roce 2021 a dále v roce 2022, který mohl být ovlivněn sociálně-ekonomickými dopady války na Ukrajině.

V reakci na tuto situaci je doporučeno udržet a dále rozvíjet preventivní strategie a opatření, které by měly zahrnovat zintenzivnění výzkumu a analýzy rizikových faktorů vedoucích k trestné činnosti. Je důležité přizpůsobit preventivní programy aktuálním sociálním a ekonomickým podmínkám, které zahrnují dopady válečného konfliktu na Ukrajině. To obnáší posílení sociální integrace a bezpečnostních opatření pro oběti, zejména v kontextu migrace. Také je třeba efektivněji zaměřit preventivní programy na dospělé ve věku 19-60 let a zvážit alternativní tresty a přizpůsobení právního systému pro lepší reflektování potřeb různých věkových skupin. Zjištění ukazují na potřebu rozvíjet spolupráci mezi státními orgány a soukromým sektorem, aby bylo možné efektivněji detekovat a řešit

hospodářské trestné činy, a podporovat inovace v oblasti technologií pro boj proti podvodům a zlepšení ochrany proti nim.

Tato práce odhaluje, že ačkoliv lze v České republice očekávat pokles celkové kriminality díky efektivním preventivním strategiím a zlepšením v ekonomické situaci státu, mravnostní kriminalita představuje významnou výjimku s predikovaným nárůstem. Tento nárůst může být ovlivněn sociálními a technologickými změnami, včetně těch, které vyplývají z konfliktu na Ukrajině. Je tedy zásadní nejen udržet úsilí v oblasti prevence a zabezpečení, ale také se soustředit na nové výzvy, které přináší změny v sociálních a ekonomických podmínkách, a přizpůsobit naše reakce tak, aby byly efektivní i v měnícím se prostředí.

7 Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje:

ARLT, Josef; ARLTOVÁ, Markéta a RUBLÍKOVÁ, Eva. Analýza ekonomických časových řad s příklady. Praha: Vysoká škola ekonomická, 2002. ISBN 80-245-0307-7.

ARLT, Josef, ARLTOVÁ, Markéta. Ekonomické časové řady. Praha: Professional Publishing, 2009. ISBN 978-80-86946-85-6.

FRYŠTÁK, Marek. Hospodářská kriminalita z pohledu teorie a praxe. Ostrava: Key Publishing, 2007. ISBN 978-80-87071-18-2.

HINDLS, Richard. Statistika pro ekonomy. 7. vyd. Praha: Professional Publishing, 2006. ISBN 80-86946-16-9.

HINDLS, Richard. Statistika pro ekonomy. 8. vyd. Praha: Professional Publishing, 2007. ISBN 978-80-86946-43-6.

HOLAS, Jakub. Bezpečí, kriminalita a prevence. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2019. ISBN 978-80-7338-185-1.

HRADIL, Petr. Právo pro gymnázia, obchodní akademie, střední a vyšší odborné školy: podle právního stavu k 1.1.2017. Valašské Klobouky: Petr Hradil, 2017. ISBN 978-80-2702-590-9.

KARABEC, Zdeněk, Jiří VLACH a Jana HULMÁKOVÁ. Criminal justice system in the Czech Republic. 3rd amended and revised edition. Prague: Institute of Criminology and Social Prevention, 2017. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 978-80-7338-168-4.

JIROVSKÝ, Václav. Kybernetická kriminalita: nejen o hackingu, crackingu, virech a trojských koních bez tajemství. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1561-2.

NOVOTNÝ, Oto. Kriminologie. 2., přeprac. vyd. Praha: ASPI, 2004. ISBN 80-7357-026-2.

SVATOŠOVÁ, Libuše a KÁBA, Bohumil. Statistické metody II. V Praze: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, 2008. ISBN 978-80-213-1736-9.

TOMÁŠEK, Jan. Úvod do kriminologie: jak studovat zločin. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-2982-4.

TOUŠEK, Ladislav; WALACH, Václav; KUPKA, Petr; TVRDÁ, Kateřina; BRENDZOVÁ, Alica et al. Labyrintem zločinu a chudoby: kriminalita a viktimizace v sociálně vyloučených lokalitách. Společensko-ekologická edice. Brno: Doplněk, 2018. ISBN 978-80-7239-340-4.

Seznam právních předpisů:

Zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník

Internetové zdroje:

POLICIE ČR: Odbor hospodářské kriminality [online], 2023a. [cit. 2023-08-31]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/uskpvhk-odbor-hospodarske-kriminality.aspx>

POLICIE ČR: Násilná kriminalita [online], 2023b. [cit. 2023-08-30]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/nasilne-trestne-ciny.aspx>)takto

POLICIE ČR: Majetková kriminalita [online], 2023c. [cit. 2023-08-31]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/pomoc-obetem-tc-majetkove-trestne-ciny.aspx>

POLICIE ČR: Mravnostní kriminalita [online], 2023d. [cit. 2023-08-31]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/sexualni-a-mravnostni-trestne-ciny.aspx>

POLICIE ČR: Kyberkriminalita. [online]. 2023e. [cit. 2023-08-31]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/kyberkriminalita.aspx>

POLICIE ČR: Statistické přehledy kriminality za rok 2009 [online], 2024a. [cit. 2024-02-15]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2009.aspx>

POLICIE ČR: Statistické přehledy kriminality za rok 2010 [online], 2024b. [cit. 2024-02-15]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2010.aspx>

POLICIE ČR: Statistické přehledy kriminality za rok 2011 [online], 2024c. [cit. 2024-02-15]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2011.aspx>

POLICIE ČR: Statistické přehledy kriminality za rok 2012 [online], 2024d. [cit. 2024-02-15]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2012.aspx>

POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY: Statistické přehledy kriminality za rok 2013 [online], 2024e. [cit. 2024-02-15]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy->

kriminality-za-rok-2013.aspx

POLICIE ČR: Statistické přehledy kriminality za rok 2014 [online],
2024f. [cit. 2024-02-15]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2014.aspx>

POLICIE ČR: Statistické přehledy kriminality za rok 2015 [online],
2024g. [cit. 2024-02-15]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2015.aspx>

POLICIE ČR: Statistické přehledy kriminality za rok 2016 [online],
2024h. [cit. 2024-02-15]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/statistiky-kriminalita-statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2016.aspx>

POLICIE ČR: Statistické přehledy kriminality za rok 2017 [online],
2024ch. [cit. 2024-02-15]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2017.aspx>

POLICIE ČR: Statistické přehledy kriminality za rok 2018 [online],
2024i. [cit. 2024-02-15]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2018.aspx>

POLICIE ČR: Statistické přehledy kriminality za rok 2019 [online],
2024j. [cit. 2024-02-15]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2019.aspx>

POLICIE ČR: Statistické přehledy kriminality za rok 2020 [online],
2024k. [cit. 2024-02-15]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2020.aspx>

POLICIE ČR: Statistické přehledy kriminality za rok 2021 [online],
2024l. [cit. 2024-02-15]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2021.aspx>

POLICIE ČR: Statistické přehledy kriminality za rok 2022 [online],
2024m. [cit. 2024-02-15]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2022.aspx>

POLICIE ČR: Statistické přehledy kriminality za rok 2023 [online],
2024n. [cit. 2024-02-15]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2023.aspx>

POLICIE ČR: Statistické přehledy kriminality archiv [online], 2024o. [cit. 2024-02-15]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/archiv-statistiky-statisticke-prehledy-kriminality.aspx>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Soudnictví, kriminalita [online]. 2010 [cit. 2024-02-15]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/2-1413-10--16>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Soudnictví, kriminalita [online]. 2011 [cit. 2024-02-15]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/1413-11-r_2011-16

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Soudnictví, kriminalita [online]. 2012 [cit. 2024-02-15]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/zaostreno-na-zeny-a-muze-2011-zwsib54xwy>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Soudnictví, kriminalita [online]. 2013 [cit. 2024-02-15]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/1413-13-r_2013-16

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Soudnictví, kriminalita [online]. 2014 [cit. 2024-02-15]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/6-soudnictvi-kriminalita5002>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Soudnictví, kriminalita [online]. 2015 [cit. 2024-02-15]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/6-soudnictvi-kriminalita>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Soudnictví, kriminalita [online]. 2016 [cit. 2024-02-15]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/6-soudnictvi-kriminalita-36x5x9ngy>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Soudnictví, kriminalita [online]. 2017 [cit. 2024-02-15]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/6-soudnictvi-kriminalita-rd6x4k7nx4>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Soudnictví, kriminalita [online]. 2018 [cit. 2024-02-15]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/6-soudnictvi-kriminalita-q4m9hwk88x>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Soudnictví, kriminalita [online]. 2019 [cit. 2024-02-15]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/6-soudnictvi-kriminalita-bbq16ql1vb>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Soudnictví, kriminalita [online]. 2020 [cit. 2024-02-15]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/6-soudnictvi-kriminalita-9h830zl5ye>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Soudnictví, kriminalita [online]. 2021 [cit. 2024-02-15]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/6-soudnictvi-kriminalita-2yqa679m2d>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Soudnictví, kriminalita [online]. 2022 [cit. 2024-02-15]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/6-soudnictvi-kriminalita-b3njkc28m>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Soudnictví, kriminalita [online]. 2023 [cit. 2024-02-15]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/6-soudnictvi-kriminalita-h2vp9t0lx5>

8 Seznam obrázků, tabulek, grafů a zkratk

8.1 Seznam obrázků

Obrázek 1 Rozdíl mezi skutečnou a registrovanou kriminalitou23

Obrázek 2 Systém prevence kriminality v ČR na 2022–202727

8.2 Seznam grafů

Graf 1 Vývoj násilné kriminality v ČR v letech 2000–202341

Graf 2 Predikce vývoje násilné kriminality v ČR pro roky 2024-202543

Graf 3 Vývoj mravnostní kriminality v ČR v letech 2000–202344

Graf 4 Predikce vývoje mravnostní kriminality v ČR pro roky 2024-2025.....46

Graf 5 - Vývoj majetkové kriminality v ČR v letech 2000–202347

Graf 6 Predikce vývoje majetkové kriminality v ČR pro roky 2024-202549

Graf 7 - Vývoj hospodářské kriminality v ČR v letech 2000–2023.....50

Graf 8 Predikce vývoje hospodářské kriminality v ČR pro roky 2024-2025.....52

Graf 9 - Vývoj odsouzených ve věkové skupině v letech 15-18 let v ČR v letech 2005–202253

Graf 10 - Vývoj odsouzených ve věkové skupině v letech 19-60 v ČR v letech 2005–202255

Graf 11 - Vývoj odsouzených ve věkové skupině v letech 61 a více v ČR v letech 2005–202257

Graf 12 - Struktura podílů pachatelů dle věku v násilné kriminalitě v ČR v roce 202259

Graf 13 - Struktura podílů pachatelů dle věku v mravnostní kriminalitě v ČR v roce 202260

Graf 14 - Struktura podílů pachatelů dle věku v majetkové kriminalitě v ČR v roce 202261

Graf 15 - Struktura podílů pachatelů dle věku v hospodářské kriminalitě v ČR v roce 202262

8.3 Seznam použitých zkratk

TZ – trestný zákoník

OPK – Odbor pro prevenci kriminality

ČSÚ – Český statistický úřad

Přílohy

Tabulka 1 Elementární charakteristiky vývoje počtu násilné kriminality	76
Tabulka 2 Bodový odhad násilné kriminality.....	76
Tabulka 3 Elementární charakteristiky vývoje počtu mravnostní kriminality	77
Tabulka 4 Bodový odhad mravnostní kriminality	77
Tabulka 5 Elementární charakteristiky vývoje počtu majetkové kriminality	78
Tabulka 6 Bodový odhad majetkové kriminality	78
Tabulka 7 Elementární charakteristiky vývoje počtu hospodářské kriminality	79
Tabulka 8 Bodový odhad hospodářské kriminality	79
Tabulka 9 Elementární charakteristiky vývoje odsouzených ve věkové skupině 15-18 let	80
Tabulka 10 Elementární charakteristiky vývoje odsouzených ve věkové skupině 19-60 let	81
Tabulka 11 Elementární charakteristiky vývoje odsouzených ve věkové skupině 61 a více	82
Tabulka 12 Elementární charakteristiky průměrné pro násilnou kriminalitu	82
Tabulka 13 Elementární charakteristiky průměrné pro mravnostní kriminalitu ..	82
Tabulka 14 Elementární charakteristiky průměrné pro majetkovou kriminalitu .	83
Tabulka 15 Elementární charakteristiky průměrné pro hospodářskou kriminalitu	83
Tabulka 19 Násilné trestné činy – index determinace.....	84
Tabulka 20 Mravnostní trestné činy – index determinace	84
Tabulka 21 Majetkové trestné činy – index determinace	84
Tabulka 22 Hospodářské trestné činy – index determinace.....	84

Tabulka 1 Elementární charakteristiky vývoje počtu násilné kriminality

Roky	Počet trestných činů	První absolutní diference [1]	Druhá absolutní diference [2]	Koeficienty růstu (%) [3]	Bazický index (%) [4]
2000	21 996	-	-	-	100,00
2001	21 709	-287	-	98,70	98,70
2002	23 555	1 846	2 133	108,50	107,09
2003	22 358	-1 197	-3 043	94,92	101,65
2004	23 579	1 221	2 418	105,46	107,20
2005	21 684	-1 895	-3 116	91,96	98,58
2006	19 171	-2 513	-618	88,41	87,16
2007	19 551	380	2 893	101,98	88,88
2008	17 875	-1 676	-2 056	91,43	81,26
2009	16 887	-988	688	94,47	76,77
2010	18 073	1 186	2 174	107,02	82,16
2011	19 409	1 336	150	107,39	88,24
2012	18 358	-1 051	-2 387	94,58	83,46
2013	18 689	331	1 382	101,80	84,97
2014	16 949	-1 740	-2 071	90,69	77,05
2015	15 669	-1 280	460	92,45	71,24
2016	14 233	-1 436	-156	90,84	64,71
2017	13 672	-561	875	96,06	62,16
2018	13 553	-119	442	99,13	61,62
2019	13 606	53	172	100,39	61,86
2020	12 247	-1 359	-1 412	90,01	55,68
2021	11 958	-289	1 070	97,64	54,36
2022	13 180	1 222	1 511	110,22	59,92
2023	13 115	-65	-1 287	99,51	59,62

Zdroj: Policie ČR, vlastní zpracování (2024)

Tabulka 2 Bodový odhad násilné kriminality

Roky	Počet trestných činů
2024	11275,00
2025	10773,44

Zdroj: vlastní zpracování (2024)

Tabulka 3 Elementární charakteristiky vývoje počtu mravnostní kriminality

Roky	Počet trestných činů	První absolutní diference [1]	Druhá absolutní diference [2]	Koeficienty růstu (%) [3]	Bazický index (%) [4]
2000	1 856	-	-	-	100,00
2001	1 955	99	-	105,33	105,33
2002	2 046	91	-8	104,65	110,24
2003	1 898	-148	-239	92,77	102,26
2004	1 909	11	159	100,58	102,86
2005	1 849	-60	-71	96,86	99,62
2006	1 615	-234	-174	87,34	87,02
2007	1 689	74	308	104,58	91,00
2008	1 680	-9	-83	99,47	90,52
2009	1 730	50	59	102,98	93,21
2010	1 811	81	31	104,68	97,58
2011	2 086	275	194	115,18	112,39
2012	1 981	-105	-380	94,97	106,73
2013	2 109	128	233	106,46	113,63
2014	2 205	96	-32	104,55	118,80
2015	2 256	51	-45	102,31	121,55
2016	2 241	-15	-66	99,34	120,74
2017	2 363	122	137	105,44	127,32
2018	2 655	292	170	112,36	143,05
2019	2 733	78	-214	102,94	147,25
2020	2 605	-128	-206	95,32	140,36
2021	3 049	444	572	117,04	164,28
2022	3 290	241	-203	107,90	177,26
2023	3 201	-89	-330	97,29	172,47

Zdroj: Policie ČR, vlastní zpracování (2024)

Tabulka 4 Bodový odhad mravnostní kriminality

Roky	Počet trestných činů
2024	3506,86
2025	3704,50

Zdroj: vlastní zpracování (2024)

Tabulka 5 Elementární charakteristiky vývoje počtu majetkové kriminality

Roky	Počet trestných činů	První absolutní diference [1]	Druhá absolutní diference [2]	Koeficienty růstu (%) [3]	Bazický index (%) [4]
2000	284 295	-	-	-	100,00
2001	255 897	-28 398	-	90,01	90,01
2002	256 308	411	28 809	100,16	90,16
2003	253 372	-2 936	-3 347	98,85	89,12
2004	243 808	-9 564	-6 628	96,23	85,76
2005	229 279	-14 529	-4 965	94,04	80,65
2006	221 707	-7 572	6 957	96,70	77,98
2007	228 266	6 559	14 131	102,96	80,29
2008	219 347	-8 919	-15 478	96,09	77,15
2009	212 168	-7 179	1 740	96,73	74,63
2010	203 717	-8 451	-1 272	96,02	71,66
2011	203 675	-42	8 409	99,98	71,64
2012	194 970	-8 705	-8 663	95,73	68,58
2013	209 351	14 381	23 086	107,38	73,64
2014	173 611	-35 740	-50 121	82,93	61,07
2015	139 092	-34 519	1 221	80,12	48,93
2016	118 082	-21 010	13 509	84,89	41,54
2017	108 497	-9 585	11 425	91,88	38,16
2018	98 670	-9 827	-242	90,94	34,71
2019	102 136	3 466	13 293	103,51	35,93
2020	82 116	-20 020	-23 486	80,40	28,88
2021	77 562	-4 554	15 466	94,45	27,28
2022	100 183	22 621	27 175	129,17	35,24
2023	100 300	117	-22 504	100,12	35,28

Zdroj: Policie ČR, vlastní zpracování (2024)

Tabulka 6 Bodový odhad majetkové kriminality

Roky	Počet trestných činů
2024	57461,00
2025	46014,50

Zdroj: vlastní zpracování (2024)

Tabulka 7 Elementární charakteristiky vývoje počtu hospodářské kriminality

Roky	Počet trestných činů	První absolutní diference [1]	Druhá absolutní diference [2]	Koeficienty růstu (%) [3]	Bazický index (%) [4]
2000	37 632	-	-	-	100,00
2001	35 262	-2 370	-	93,70	93,70
2002	40 213	4 951	7 321	114,04	106,86
2003	31 451	-8 762	-13 713	78,21	83,58
2004	33 464	2 013	10 775	106,40	88,92
2005	43 882	10 418	8 405	131,13	116,61
2006	39 473	-4 409	-14 827	89,95	104,89
2007	37 981	-1 492	2 917	96,22	100,93
2008	32 474	-5 507	-4 015	85,50	86,29
2009	29 774	-2 700	2 807	91,69	79,12
2010	28 371	-1 403	1 297	95,29	75,39
2011	28 216	-155	1 248	99,45	74,98
2012	27 633	-583	-428	97,93	73,43
2013	30 376	2 743	3 326	109,93	80,72
2014	30 731	355	-2 388	101,17	81,66
2015	30 616	-115	-470	99,63	81,36
2016	28 306	-2 310	-2 195	92,45	75,22
2017	26 294	-2 012	298	92,89	69,87
2018	24 837	-1 457	555	94,46	66,00
2019	24 589	-248	1 209	99,00	65,34
2020	18 528	-6 061	-5 813	75,35	49,23
2021	12 510	-6 018	43	67,52	33,24
2022	13 637	1 127	7 145	109,01	36,24
2023	12 765	-872	-1 999	93,61	33,92

Zdroj: Policie ČR, vlastní zpracování (2024)

Tabulka 8 Bodový odhad hospodářské kriminality

Roky	Počet trestných činů
2024	10538,25
2025	8153,50

Zdroj: vlastní zpracování (2024)

Tabulka 9 Elementární charakteristiky vývoje odsouzených ve věkové skupině 15-18 let

Roky	Počet trestných činů	První absolutní diference [1]	Druhá absolutní diference [2]	Koeficienty růstu (%) [3]	Bazický index (%) [4]
2005	50	-	-	-	100,00
2006	33	-17	-	66,00	66,00
2007	11	-22	-5	33,33	22,00
2008	112	101	123	1018,18	224,00
2009	66	-46	-147	58,93	132,00
2010	52	-14	32	78,79	104,00
2011	42	-10	4	80,77	84,00
2012	51	9	19	121,43	102,00
2013	73	22	13	143,14	146,00
2014	33	-40	-62	45,21	66,00
2015	23	-10	30	69,70	46,00
2016	17	-6	4	73,91	34,00
2017	20	3	9	117,65	40,00
2018	22	2	-1	110,00	44,00
2019	17	-5	-7	77,27	34,00
2020	25	8	13	147,06	50,00
2021	23	-2	-10	92,00	46,00
2022	17	-6	-4	73,91	34,00

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování (2024)

Tabulka 10 Elementární charakteristiky vývoje odsouzených ve věkové skupině 19-60 let

Roky	Počet trestných činů	První absolutní diference [1]	Druhá absolutní diference [2]	Koeficienty růstu (%) [3]	Bazický index (%) [4]
2005	15 884	-	-	-	100,00
2006	15 926	42	-	100,26	100,26
2007	16 340	414	372	102,60	102,87
2008	17 735	1 395	981	108,54	111,65
2009	18 962	1 227	-168	106,92	119,38
2010	19 033	71	-1 156	100,37	119,82
2011	20 074	1 041	970	105,47	126,38
2012	19 952	-122	-1 163	99,39	125,61
2013	13 936	-6 016	-5 894	69,85	87,74
2014	15 928	1 992	8 008	114,29	100,28
2015	18 267	2 339	347	114,68	115,00
2016	19 808	1 541	-798	108,44	124,70
2017	19 526	-282	-1 823	98,58	122,93
2018	18 928	-598	-316	96,94	119,16
2019	19 408	480	1 078	102,54	122,19
2020	16 864	-2 544	-3 024	86,89	106,17
2021	16 502	-362	2 182	97,85	103,89
2022	16 710	208	570	101,26	105,20

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování (2024)

Tabulka 11 Elementární charakteristiky vývoje odsouzených ve věkové skupině 61 a více

Roky	Počet trestných činů	První absolutní diference [1]	Druhá absolutní diference [2]	Koeficienty růstu (%) [3]	Bazický index (%) [4]
2005	143	-	-	-	1,00
2006	220	77	-	1,54	1,54
2007	296	76	-1	1,35	2,07
2008	253	-43	-119	0,85	1,77
2009	314	61	104	1,24	2,20
2010	364	50	-11	1,16	2,55
2011	425	61	11	1,17	2,97
2012	426	1	-60	1,00	2,98
2013	301	-125	-126	0,71	2,10
2014	472	171	296	1,57	3,30
2015	560	88	-83	1,19	3,92
2016	676	116	28	1,21	4,73
2017	725	49	-67	1,07	5,07
2018	727	2	-47	1,00	5,08
2019	730	3	1	1,00	5,10
2020	723	-7	-10	0,99	5,06
2021	718	-5	2	0,99	5,02
2022	771	53	58	1,07	5,39

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování (2024)

Tabulka 12 Elementární charakteristiky průměrné pro násilnou kriminalitu

Elementární charakteristiky průměrné	hodnota
Průměrná absolutní diference [5]	-370,04
Průměrné tempo růstu v roce 2011-2021 (%) [6]	96,45

Zdroj: vlastní zpracování (2024)

Tabulka 13 Elementární charakteristiky průměrné pro mravnostní kriminalitu

Elementární charakteristiky průměrné	hodnota
Průměrná absolutní diference [5]	56,04
Průměrné tempo růstu v roce 2011-2019 (%) [6]	103,04
Průměrné tempo růstu v roce 2020-2023 (%) [6]	106,75

Zdroj: vlastní zpracování (2024)

Tabulka 14 Elementární charakteristiky průměrné pro majetkovou kriminalitu

Elementární charakteristiky průměrné	hodnota
Průměrná absolutní diference [5]	-7 666,46
Průměrné tempo růstu v roce 2001-2012 (%) [6]	96,96
Průměrné tempo růstu v roce 2013-2021 (%) [6]	90,72

Zdroj: vlastní zpracování (2024)

Tabulka 15 Elementární charakteristiky průměrné pro hospodářskou kriminalitu

Elementární charakteristiky průměrné	hodnota
Průměrná absolutní diference [5]	-1 036,13
Průměrné tempo růstu v roce 2001-2012 (%) [6]	98,40
Průměrné tempo růstu v roce 2013-2021 (%) [6]	88,90

Zdroj: vlastní zpracování (2024)

Tabulka 16 Elementární charakteristiky průměrné pro věkové skupiny 15-18 let

Elementární charakteristiky průměrné	hodnota
Průměrná absolutní diference [5]	-1,94
Průměrné tempo růstu v roce 2009-2013 (%) [6]	96,61
Průměrné tempo růstu v roce 2014-2022 (%) [6]	91,54

Zdroj: vlastní zpracování (2024)

Tabulka 17 Elementární charakteristiky průměrné pro věkové skupiny 19-60 let

Elementární charakteristiky průměrné	hodnota
Průměrná absolutní diference [5]	48,59
Průměrné tempo růstu v roce 2006-2012 (%) [6]	103,37
Průměrné tempo růstu v roce 2013-2021 (%) [6]	98,90

Zdroj: vlastní zpracování (2024)

Tabulka 18 Elementární charakteristiky průměrné pro věkové skupiny 61 a více let

Elementární charakteristiky průměrné	hodnota
Průměrná absolutní diference [5]	36,94
Průměrné tempo růstu v roce 2006-2012 (%) [6]	118,70
Průměrné tempo růstu v roce 2013-2020 (%) [6]	108,12

Zdroj: vlastní zpracování (2024)

Tabulka 19 Násilné trestné činy – index determinace

Trendové funkce	Index determinace
Lineární	0,898
Kvadratická	0,898
Exponenciální	0,898
Logaritmická	0,898

Zdroj: vlastní zpracování (2024)

Tabulka 20 Mravnostní trestné činy – index determinace

Trendové funkce	Index determinace
Lineární	0,7133
Kvadratická	0,9471
Exponenciální	0,7152
Logaritmická	0,3948

Zdroj: vlastní zpracování (2024)

Tabulka 21 Majetkové trestné činy – index determinace

Trendové funkce	Index determinace
Lineární	0,9301
Kvadratická	0,9341
Exponenciální	0,8872
Logaritmická	0,7578

Zdroj: vlastní zpracování (2024)

Tabulka 22 Hospodářské trestné činy – index determinace

Trendové funkce	Index determinace
Lineární	0,7624
Kvadratická	0,8347
Exponenciální	0,7125
Logaritmická	0,5276

Zdroj: vlastní zpracování (2024)